

“Med hjerte for flyktninger”

En kvalitativ studie av frivillighet og hverdagsintegrering

Kristin Gilje Tune

VID vitenskapelige høgskole

Stavanger

Masteroppgave

Master i interkulturelt arbeid

Antall ord: 24682

16. mai 2018

Sammendrag

I desember 2015 ble et nytt asylmottak etablert på Ålgård i Gjesdal kommune og mer enn 150 flyktninger ankom kommunen i løpet av kort tid. Denne oppgaven handler om hvordan frivillige fra lokalsamfunnet møtte flyktningene. Tittel på oppgaven er: “Med hjerte for flyktninger” En kvalitativ studie av frivillighet og hverdagsintegrering. Problemstillingen som jeg ønsker å belyse er: **Hvilken motivasjon har de frivillige for engasjementet med flyktninger og hvilken rolle spiller de med tanke på flyktningenes hverdagsintegrering?**

Oppgaven er basert på intervjuer med syv sentrale aktører i det frivillige arbeidet for flyktninger på Ålgård. I tillegg gjennomførte jeg fem observasjoner våren 2018 ved Global Kafé i Ålgård kirke der jeg fikk treffe både ansatte i kirken, de frivillige og flyktninger.

Jeg har i oppgaven tatt utgangspunkt i teorier om kollektivistisk kontra refleksiv frivillighet, ulike tolkninger av motivasjon for frivillighet, Goffmans dramaliturgiske modell av sosial samhandling, samt en presentasjon av teoriene rundt nøkkelbegrepene: innlemmelse, nettverk, sosialkapital, integrering, assimilering og hverdagsintegrering.

I analysen undersøker jeg hva informantene mener *motiverte* dem til engasjementet for flyktninger. Funnene viser at verdier, interesse og læring er en motivasjonsfaktor for de frivillige. Det frivillige arbeidet ble organisert gjennom tradisjonelle frivillig organisasjoner, men også individuelle initiativ på Facebook til uformelle møter med flyktningene ble arrangert av frivillige.

Det er interessant at mat spilte en viktig rolle i relasjonsbyggingen mellom de frivillige og flyktningene. Gjennom matlaging ble det formidlet identitet og kultur fra begge parter.

Flyktningene bodde i nabolaget til de frivillige fordi asylmottaket var desentralisert. Dette var gunstig for integreringen fordi flyktningene kunne etablere gode relasjoner til sine norske naboer. Vennskap mellom frivillige og flyktningene ble bygget og har stor betydning for integreringen.

Med utgangspunkt i empirien argumenterer jeg for at hverdagsintegreringen skjer gjennom de personlige relasjonene når frivillige og flyktningene møtes i hverdagen og gjør aktiviteter *sammen*.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	6
1.1	Introduksjon.....	6
1.2	Bakgrunn for valg av tema	6
1.3	Definisjon av sentrale begreper	8
1.4	Norsk flyktningpolitikk	9
1.4.1	Utlendingsdirektoratet (UDI) og asylmottakene	9
1.4.2	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og kommunene	10
1.4.3	Introduksjonsprogrammet.....	11
1.5	Lokal kontekst	12
1.5.1	Gjesdal kommune.....	12
1.5.2	Flyktningtjenesten	12
1.5.3	Framtidsretta integrering	13
1.5.4	Sana mottak på Ålgård	14
1.6	Tidligere forskning	14
1.7	Gangen i oppgaven.....	16
2	Metode.....	17
2.1	Innledning.....	17
2.2	Metodevalg.....	17
2.3	Utvalg	18
2.4	Rekruttering.....	18
2.5	Intervjuene	19
2.6	Observasjon	21
2.7	Forskerrollen	22
2.8	Forskningsetiske problemstillinger	23
2.9	Reliabilitet og validitet	24
3	Teori	26
3.1	Innledning.....	26
3.2	Frivillighet	26
3.3	Motivasjon for engasjement og handling	28
3.4	Mikrososiologi.....	29
3.5	Innlemmelse	32

3.6	Nettverksteori	33
3.7	Sosial kapital	34
3.8	Integrering eller assimilering?	36
3.8.1	Hverdagsintegrering	38
3.9	Oppsummering	39
4	Motivasjon for frivillighet	40
4.1	Innledning	40
4.2	Frivillighet på Ålgård	40
4.2.1	Aktiviteter i kirkene	40
4.2.2	Interfotball	42
4.2.3	Kafe i Kongeparken camping	42
4.2.4	Gjesdalvenn, internasjonal kvinnegruppe og språksprell	43
4.3	Analyse og drøfting av aktivitetene	44
4.4	Presentasjon av de frivilliges ulike motiver	46
4.5	Verdier	50
4.6	Interesse og læring	51
4.7	Hjelp til hagearbeid	51
4.8	Oppsummering	51
5	Frivillige med flere roller	52
5.1	Innledning	52
5.2	Fra “bonding” til brobygger	52
5.3	Familie, vennskap og naboskap	54
5.4	Kulturformidling med mat	56
5.5	Du hilste på meg!	60
5.6	De frivillige er alfa og omega	62
5.7	“Jeg blir litt matt av UDI”	64
5.8	Oppsummering	65
6	Avslutning	66
	Litteraturliste	70
	Vedlegg	73
	Vedlegg 1 – Informasjonsskriv	73
	Vedlegg 2– Intervjuguide	74
	Vedlegg 3 – Godkjenning fra NSD	76

1 Innledning

1.1 Introduksjon

En internasjonal flyktningkrise oppstod i 2015 på grunn av krigen i Syria. En stor migrasjon av flyktninger over Middelhavet førte til at et stort antall flyktninger reiste videre til flere land i Europa. Flyktningkrisen nådde Norge høsten 2015 da over 31 000 asylsøkere krysset grensen over til landet vårt for å søke beskyttelse. En direkte konsekvens av krisen nådde Gjesdal kommune i Rogaland rett før jul i 2015. Dette var tidspunktet for da de første av 150 nye flyktninger ble plassert på et nyopprettet asylmottak på Ålgård, kommunesenteret i Gjesdal kommune. Her skulle flyktningene bo mens de ventet på at deres søknad om beskyttelse ble behandlet av norske sentralmyndigheter.

På første nyttårsdag i 2017 delte ordføreren i Gjesdal kommune ut en frivillighetspris for 2016 til 3 lokale innbyggere. De var representanter for frivillige lag og organisasjoner som hadde gjort en stor innsats i løpet av det siste året for integrering og inkludering av nyankomne flyktninger i kommunen.

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Da jeg som 13 åring kom flyttende til ei lita bygd i Gjesdal kommune etter å ha bodd 8 år på øya Taiwan sørøst i Asia, hadde jeg andre kulturelle referanserammer enn de norske ungdommene. Jeg så den norske bygdekulturen fra «utsiden» og husker at jeg måtte lære meg hvilke regler og normer som var gjeldende i det lokale miljøet. Jeg har senere i livet bodd 7 år i Kina i forbindelse med studier og jobb. Jeg opplever meg selv på noen områder som en utlending i møte med den norske kulturen selv om jeg er etnisk norsk, født i Stavanger og har norsk statsborgerskap. Med denne bakgrunnen har jeg en nysgjerrighet og interesse for møter mellom mennesker fra ulike kulturer og hvordan det er for utlendinger å komme til Norge.

Da jeg jobbet som flyktningkonsulent fra januar 2009 og frem til august 2013, hadde jeg kontakt og samarbeid med flere frivillige fra lokalmiljøet som var sammen med flyktninger på fritiden. Flyktningtjenesten hadde da startet et formelt samarbeid med Frivilligsentralen i Gjesdal kommune. På dette tidspunktet var det ikke blitt etablert et asylmottak på Ålgård og kommunen bosatte kun 15 flyktninger pr år, så det var mer enn nok norske frivillige som

ønsket å gjøre en innsats i forhold til flyktninger. Gjennom dette samarbeidet med frivilligsentralen ble jeg nysgjerrig på hvem disse frivillige menneskene var og hva som var deres motivasjon for engasjementet i forhold til flyktingene.

Høsten 2015 ved kommunevalget ble jeg valgt inn som fast representant i kommunestyret i Gjesdal. Gjennom dette politiske vervet fikk jeg større innblikk i hvilken betydning det frivillige arbeidet har for kommunen og innbyggerne. I fremtiden vil Gjesdal kommune få et økende behov for velferdstjenester i befolkningen samtidig som inntektene går ned. Vi har hatt diskusjoner i forhold til hvordan kommunen kan møte denne utfordringen. Kan kommunen benytte seg av ressurser fra den frivillige sektor for å løse oppgaver som i dag er utført av kommunen? I forhold til kommunens arbeid med integreringen av flyktingene, har jeg lurt på hvilken betydning de frivillige har hatt. Hvilke oppgaver har de utført helt konkret for å inkludere flyktingene i lokalsamfunnet?

I min nåværende jobb som veileder ved NAV Gjesdal, har jeg ansvar for å følge opp arbeidssøkere i forhold til prosessen med å komme ut i ny jobb. Noen av de som jeg følger opp er flykninger som skal kvalifisere seg for arbeidslivet i Norge. Jeg ser at det er viktig at de har kunnskap om hvordan det norske samfunnet fungerer og har bygget opp et nettverk. Jeg har vært interessert i å finne ut hvordan en flyktning blir kjent med nordmenn og lærer hvilke normer og regler som gjelder i det norske samfunnet.

Det jeg ønsker å belyse i min oppgave er derfor:

Hvilken motivasjon har de frivillige for engasjementet med flyktninger og hvilken rolle spiller de med tanke på flyktingenes hverdagsintegrering?

Jeg hadde en forståelse av at engasjementet for flyktninger på Ålgård hadde vært stort i forbindelse med at kommunen fikk et asylmottak i 2015. Jeg hadde god kjennskap til arbeidet med flyktingene i årene før 2015 der flere frivillige i samarbeid med kommunen var aktive i integreringsarbeidet. Jeg ønsket å finne ut hvordan de frivillige opplevde samarbeidet med kommunen under de nye forholdene som oppstod i 2016. Jeg ville se på hvilken type frivillig arbeid som vokste frem i denne perioden. Ble det startet opp nye aktiviteter eller ble volumet større på aktiviteter i etablerte frivillige lag og organisasjoner? Hvordan opplevde de frivillige

innsatsen fra det offentlige i driften av asylmottaket og prosessene rundt saksbehandlingen av søknader om oppholdstillatelse og familiegjeningeringer? Jeg ønsket å finne ut hvilke relasjoner som oppstod mellom de frivillige og flyktingene.

1.3 Definisjon av sentrale begreper

Det er viktig å få presisert innholdet i de begrepene som jeg bruker i oppgaven for å få avklart hvilken betydning de har innenfor denne konteksten. Noen av begrepene er mye brukt i nyhetsbildet når temaet er norsk innvandringspolitikk og integrering.

Asylsøker: er en person som på egenhånd søker beskyttelse av myndighetene fordi de hevder å være utsatt for forfølgelser på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en utsatt gruppe. Personen søker om asyl fordi de har grunn til å frykte forfølgelse dersom de skulle bli sendt tilbake til hjemlandet. Enslige mindreårige asylsøkere (EMA) er barn under 18 år uten foreldre eller andre med foreldreansvar som søker om asyl/beskyttelse på egenhånd i Norge. Både voksne asylsøkere og EMA kan få flyktningsstatus dersom søknad om asyl blir innvilget (Odden, 2018).

Flyktning: har fått oppholdstillatelse og rett på beskyttelse i Norge. En person kan få flyktningsstatus på andre måter enn som asylsøker som får innvilget søknaden om beskyttelse. Norge henter også flyktninger direkte fra flyktningleirer i ulike land gjennom et samarbeid med FN. Denne gruppen kalles for overføringsflyktninger eller FN-flyktninger. Nære familiemedlemmer kan søke om familiegjeningering med flyktninger bosatt i Norge og få status som flyktning (Odden, 2018).

I min oppgave kommer jeg stort sett til å bruke begrepet flyktning som en samlebetegnelse for både de med oppholdstillatelse og de som ikke har fått flyktningsstatus ennå. I innsamling av data brukte informantene stort sett begrepet flyktning uansett om de snakket om asylsøkere på mottaket eller flyktninger bosatt i kommunen.

Integrering/inkludering: Disse to begrepene blir ofte brukt sammen og beskriver en prosess der innvandrere skal bli en del av det norske samfunnet gjennom å lære seg norsk språk, forstå det norske samfunnet og de kulturelle kodene. Inkludering fra majoritetsbefolkningen er en viktig premisse for at integreringen skal lykkes. I kapittel 3 vil begrepet integrering bli nøyere presentert.

Frivillig: er en person som fritt velger å engasjerer seg i et arbeid de ikke får betalt for. Arbeidet som utføres kommer andre til gode som ikke er personen selv eller dens familie (Habermann, 2007). Arbeidet kan være et engasjement i en frivillig organisasjon som de er medlem i eller et engasjement av mer kortvarig karakter som er startet av privatpersoner uten noen tilknytning til en organisasjon.

1.4 Norsk flyktningpolitikk

Det er Stortinget som bestemmer lover og regler for hvordan Norge som nasjon skal forholde seg til flyktninger, men samtidig har Norge forpliktet seg i forhold til internasjonale avtaler. Norge er tilsluttet FNs flyktningkonvensjon som stadfester menneskers rett til å søke beskyttelse i et annet land dersom de må forlate sitt eget hjemland på grunn av forfølgelse, krig og uro (Odden, 2018). Flertallet i Stortinget inngikk et forlik angående asylpolitikken i november 2015. Regjeringen la senere i 2016 fram forslag til innstramminger i asylpolitikken som ble kritisert av faginstanser for å bryte med Norges folkerettslige forpliktelser og FNs flyktningkonvensjon. Regjeringen fikk ikke flertall i Stortinget for de mest kontroversielle forslagene som gikk på midlertidig og begrenset oppholdstillatelse for enslige mindreårige asylsøkere. Innstramminger i forhold til familieegjenforening ble også stemt ned av Stortinget (Dagbladet, 2016).

Norsk flyktning- og innvandringspolitikk blir forvaltet av ulike offentlige aktører med forskjellige ansvarsområder som jeg i det følgende vil gi en kort presentasjon av.

1.4.1 Utlendingsdirektoratet (UDI) og asylmottakene

UDI er det direktoratet som behandler asylsøkere sine søknader om beskyttelse i Norge, fordi de har flyktet til Norge fra andre land på grunn av forfølgelse, krig og uro. UDI er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet som har ansvaret for flyktning- og innvandringspolitikken. Utlendingsloven er vedtatt av Stortinget og er lovgrunnlaget for behandling av søknadene fra asylsøkerne om opphold i Norge. UDI har ansvar for driften av asylmottakene i Norge (UDI, 2018).

Asylsøkere i Norge som venter på at UDI skal behandle deres søknad om asyl, bor midlertidig på et asylmottak. Disse mottakene er spredt rundt omkring i ulike fylker i Norge. Vinteren 2015/2016 hadde UDI totalt 39 000 mottaks- og akutt plasser, mens pr mars 2018 er det 5 100

plasser igjen (UDI, 2018). UDI har avtaler om drift av asylmottak med ulike organisasjoner og selskaper som Norsk Folkehjelp, Hero Norge As og Stiftelsen Sana. Det finnes også asylmottak driftet av kommuner i byer som Oslo og Kristiansand.

De kommunene som er vertskommune for et asylmottak mottar tilskudd fra UDI for å kunne tilby norskopplæring og et helsetilbud for asylsøkerne i mottaket mens de venter på behandlingen av sin asylsøknad.

Konsekvensene av at UDI nedskalere antall mottaksplasser og legger ned mange asylmottak ulike plasser i Norge, fører til at asylsøkerne må flytte til nye mottak flere ganger i løpet av kort tid. Stavanger Aftenblad (2018) rapporterer om 637 barn som er flyttet fem ganger eller mer fra 2015 til mars 2018 og i de verste tilfellene har enslige mindreårige asylsøkere blitt tvunget til å flytte opptil ti ganger i denne perioden.

1.4.2 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og kommunene

IMDi har ansvaret for integreringspolitikken innenfor ansvarsområdet til Justis- og beredskapsdepartementet. Det er IMDi som anmoder kommuner om å frivillig bosette et visst antall flyktninger. De koordinerer og bestemmer i hvilken kommune flyktningene skal bo, dvs de som har fått innvilget sin oppholdstillatelse. I tillegg innvilger IMDi tilskudd til kommuner, fylkeskommuner, frivillige organisasjoner som driver med integreringstiltak og opplæring (IMDi, 2018).

Kommunestyrene i de ulike kommunene behandler politisk anmodningen fra IMDi om å bosette flyktninger og vedtar en plan for kommunen sitt arbeid med integreringen av flyktninger. Kommunene mottar et integreringstilskudd fra IMDi i 5 år for hver flyktning som blir bosatt eller som kommer på familiegjenforening. Kommunen forplikter seg til å skaffe en egnet bolig og tilby norskopplæring med et introduksjonsprogram på fulltid i 2 år.

Den norske modellen for bosetting av flyktninger er strengt regulert og lite fleksibel. Flere flyktninger med ressurser og nettverk, kunne vært selvbosatt mye raskere enn gjennom IMDi sitt system. Selvbosetting innebærer at flyktningene på egenhånd finner seg bolig i en kommune etter eget ønske der de kanskje allerede har opparbeidet seg et nettverk og muligheter for jobb. Sverige har i større grad praktisert selvbosetting av flyktninger som har resultert i mer bosettinger i sentrale strøk.

De fleste kommunene har et tett samarbeid med lokale frivillige lag og organisasjoner i forhold til integreringen av flyktninger. For eksempel lokale idrettslag som kan tilby fysisk aktiviteter for både barn og voksne, noen organisasjoner eller trossamfunn starter opp med norsktrening og språkkafe og Røde kors tilbyr leksehjelp og flyktningguider.

1.4.3 Introduksjonsprogrammet

I følge introduksjonsloven er kommunen forpliktet til å tilby et introduksjonsprogram for bosatte nyankomne flyktninger og deres familiegjenforente som har et behov for grunnleggende opplæring og kvalifisering. Målet med introduksjonsprogrammet er at flyktningene skal lære seg norsk for å kunne komme seg ut i jobb eller utdanning så raskt som mulig (IMDi, 2018). Introduksjonsprogrammet finansieres gjennom tilskudd fra IMDi og kommunen er forpliktet til å kunne tilby et program på fulltid som betyr 37,5 t pr uke innen 3 måneder etter at flyktningene har ankommet kommunen. Hovedinnholdet i programmet skal være opplæring i norsk og samfunnskunnskap, men tiltak som gir kompetanse i forhold til samfunnsdeltakelse og sosialt nettverk kan også være en del av i introduksjonsprogrammet. Noen av aktivitetene i introduksjonsprogrammet kan tilbys fra frivillige organisasjoner som for eksempel førstehjelpskurs gjennom Røde kors. Programmet skal tilpasses individuelt med en varighet på inntil 2 år og i særskilte tilfeller 3 år. Kravene for deltakelse i programmet følger de samme reglene som arbeidslivet og flyktningene mottar en skattepliktig introduksjonsstønad på to ganger folketrygdens grunnbeløp. Deltakerne har rett på en individuell plan for hvordan de gjennom introduksjonsprogrammet skal oppnå målet om jobb eller utdanning.

Det er utfordrende for kommunene å kunne tilby et godt introduksjonsprogram for alle flyktningene når de har veldig forskjellige utdannings- og yrkesbakgrunn. I større byer har skolene for norskopplæringen etablert egne klasser med flyktninger som er analfabeter. Skolen har da muligheten for å lage et godt pedagogisk undervisningsopplegg for denne gruppen. I mindre kommuner med et begrenset antall flyktninger som bosettes, har de ikke samme mulighet til å tilby et individuelt tilpasset introduksjonsprogram.

Norske myndigheter på nasjonalt nivå har siden 2010 satt en målsetting om at 55 % av deltakerne i introduksjonsprogrammet skal over i arbeid eller utdanning etter 2 år i programmet og de ønsker at 70 % har nådd målet om arbeid eller utdanning ett år etter at de fullførte introduksjonsprogrammet (Odden, 2018). Tallene fra 2015 som kommunene har

rapportert inn til SSB viser at 58 % av deltakerne hadde kommet i arbeid eller utdanning ett år etter at de gikk ut av programmet.

1.5 Lokal kontekst

Her kommer først en kort generell presentasjon av Gjesdal kommune og deretter en beskrivelse av kommunen sitt arbeid med flyktninger og hva de gjorde da asylmottaket ble opprettet. I siste avsnitt blir Sana mottak på Ålgård presentert og hvordan de organiserte seg på Ålgård.

1.5.1 Gjesdal kommune

Gjesdal kommune ligger 30 km sørøst for Stavanger på sørvestlandet. Kommunen har rundt 11 900 innbyggere. Kommunens største tettsted er Ålgård med 9 000 innbyggere som ligger langs E39. Kommunen har en forholdsvis ung befolkning der 35 % av innbyggerne er under 18 år. Kommunen er langstrakt i areal og har natur med både fjell, elver og fjord (Gjesdal kommune, 2018).

Kommunen har siste 10 år hatt stor befolkningsvekst (gjennomsnittlig 2,2 %), der også arbeidsinnvandring fra resten av Europa har bidratt (SSB, 2018). Fra 2017 har tilflyttingen til kommunen stoppet opp og det er vanskelig å spå hvordan veksten blir i årene fremover. På den andre side har dette resultert i mindre press på boligmarkedet, barnehager og skoler. Flere av innbyggerne i kommunen ble derimot rammet av oljenedturen i Rogaland og det har vært høy arbeidsledighet (i norsk målestokk) på over 4 % de siste årene. Tallene for Rogaland i 2018 viser heldigvis en bedring av situasjonen for arbeidsmarkedet med en nedgang på 31 % i forhold til 2017 (NAV, 2018).

1.5.2 Flyktningtjenesten

Flyktningtjenesten i Gjesdal kommune har ansvaret for å bosette det antall flyktninger pr år som kommunen avtaler med IMDi. Flyktningtjenesten har også ansvaret for driften av introduksjonsprogrammet der de samarbeider med Gjesdal Voksenopplæring om norskopplæringen i programmet. I tillegg jobber de med å få til et innhold i programmet som retter seg inn mot arbeid eller kvalifisering for arbeid gjennom et utdanningsløp.

Flyktningstjenesten har siden 2011 vært en avdeling i NAV Gjesdal fordi kommunen ønsket å ha fokus på kvalifisering for arbeid. Det varierer fra kommune til kommune i forhold til om flyktningstjenestene er innenfor NAV eller ikke. Hensikten med organisering innenfor NAV i Gjesdal kommune, var at flyktningene lettere kunne få tilgang til arbeidstrening, kurs og tiltak som ville gi dem bedre muligheter på arbeidsmarkedet. Flyktningstjenesten ønsker fortsatt å være organisert i NAV selv om de i nær fremtid skal samlokaliseres med voksenopplæringen.

Ansatte i flyktningstjenesten er også opptatt av at flyktningene skal bli integrert i lokalsamfunnet og har derfor tett kontakt med frivillige lag og organisasjoner i kommunen. Flyktningstjenesten og Frivilligsentralen samarbeider om et prosjekt som de har kalt for «Gjesdalvenn». Prosjektet er en lokal variant av Røde Kors sitt flyktningguideprogram, der lokale frivillige kan melde seg hos Frivilligsentralen dersom de ønsker og etablere kontakt med en flyktning som er bosatt i kommunen. Frivillige fra lokalmiljøet som ønsker å gjøre en innsats i forhold til integrering av flyktninger kan ta kontakt, så skal flyktningstjenesten finne en flyktning som kan passe sammen med den frivillige. Det er et fokus på å få en god match mellom den frivillige og flyktningene. Det vektlegges å finne mennesker som passer sammen og deler felles interesser slik at det blir lettere å bygge en god relasjon. Hensikten er at flyktningene skal få en mulighet til å bygge et sosialt nettverk i lokalbefolkningen og tilegne seg kunnskap de ikke får på norskopplæringen eller i introduksjonsprogrammet.

1.5.3 Framtidsretta integrering

I forbindelse med at Gjesdal kommune ble vertskommune for et asylmottak og samtidig skulle bosette et økt antall flyktninger, ble prosjektet «Framtidsretta integrering» startet opp i begynnelsen av 2016. Gjesdal kommune hadde tidligere tatt imot 15 flyktninger i 2014 og økt til 30 bosatte i 2015. For 2016 planla kommunen å øke antallet til 45 der 12 av flyktningene skulle være enslig mindreårig. I februar 2016 ble det tilsatt en egen prosjektleder i full stilling og en prosjektgruppe skulle jobbe med tiltak i kommunen i forhold til integrering av både arbeidsinnvandrere og flyktninger (Gjesdal kommune, 2017). Dette var et arbeidsområde hvor mange tjenesteområder ble involvert og det overordnede formålet var at Gjesdal kommune skulle ha et integreringsprogram som sikret at nye landsmenn ble raskt selvstendige i det norske samfunnet (Gjesdal kommunestyre, 2016). Prosjektgruppen rapporterte at de har hatt et lokalt samarbeid med frivillige og har sett det viktige arbeidet de har gjort i forhold til integrering og inkludering av flyktninger. De skrev i saksdokumenter til kommunestyret at de

frivillige ressursene kom fra Frivilligsentralen og fra en mengde lag og organisasjoner i Gjesdal. Prosjektgruppen i «Framtidsretta integrering» etablerte også et tverrfaglig samarbeid med Sana mottak der de i begynnelsen hadde ukentlige samarbeidsmøter (Gjesdal kommunestyre, 2016). Kommunen hadde ansvaret for å tilby grunnleggende norskopplæring til alle flyktingene på mottaket og opprettet egne innføringsklasser for flyktingbarna på en av de lokale barneskolene. Voksenopplæringen utvidet sin kapasitet og laget et undervisningsprogram i norsk språk til de voksne flyktingene. Den lokale helsestasjonen fikk også ekstra midler for å kunne oppfylle kravet om et helsetilbud for flyktingene.

1.5.4 Sana mottak på Ålgård

Sana mottak ble etablert på Ålgård i desember 2015 i forbindelse med den store flyktingstrømmen som kom til Norge denne høsten. Mottaket ble drevet av stiftelsen Sana som er en ideell-, humanitær-, politisk- og religiøst nøytral organisasjon (Sana as, 2018). Det kom ca. 170 nye flyktinger til dette mottaket i løpet av kort tid. I begynnelsen bodde flyktingene i campinghytter på Kongeparken camping som mottaket leide, men etterhvert flyttet de ut i vanlige bolighus rundt omkring på Ålgård. Sana hadde som filosofi at flyktingene skulle ha en boform som var mest mulig lik den som ellers eksisterer i lokalmiljøet og etablerte derfor et desentralisert mottak på Ålgård. Hensikten var at flyktingene skulle kunne leve et så normalt liv som mulig og kunne ha vanlig og naturlig kontakt med sine norske naboer. Ansatte ved Sana mottak hadde kontakt med representanter for lokale frivillige lag og organisasjoner og var positivt innstilt til deres engasjement og aktivitetene som ble startet opp for flyktingene. Sana mottak hadde et tett samarbeid med kommunen for å få til en god integrering av flyktingene. Mottaket på Ålgård ble lagt ned i august 2017 fordi det var blitt langt færre asylsøkere i Norge på dette tidspunktet. Flere av asylsøkerne som Sana hadde hatt ansvaret for på Ålgård, måtte ufrivillig flytte videre til nye mottak andre steder i Norge. Noen fikk et nytt sted å bo ved Sana sitt mottak på Moi i Lund kommune helt sør i Rogaland fylke på grensen til Vest-Agder.

1.6 Tidligere forskning

Det har blitt gjennomført nyere forskning på frivillighet og flyktinger i Norge og jeg vil referere til studier som er relevant i forhold til min problemstilling.

Boka “Internasjonal migrasjon – en samfunnsvitenskapelig innføring” ble utgitt nå i 2018 og er skrevet av min veileder Gunhild Odden. Hun presenterer kunnskap innen fagfeltet internasjonal migrasjon der hun legger vekt på den transnasjonale tilnærmingen til migrasjon. Flyktninger og asylsøkere er en av kategoriene migranter som boken beskriver. I kapittel 7 omtaler boka introduksjonsprogrammet som et grunnleggende kvalifiseringsløp for flyktningene i Norge. De norske myndigheter krever at flyktningene gjennomfører programmet når de har fått oppholdstillatelsen og er bosatt i en kommune.

I artikkelen “Welcome to Norway! Da flyktningkrisa kom til Norge” satte Bygnes (2017) søkelyset på situasjonen som oppstod i norske lokalmiljø da det ble opprettet midlertidige mottak i 2015. Hun tok utgangspunkt i noen av kontaktflatene som oppstod mellom flyktningene og fastboende i lokalmiljøet. Analysen hennes trakk frem viktigheten av kontakt, rammebetingelser og ulike holdninger til frivillig arbeid. Bygnes beskrev også frustrasjon over byråkratiske regler som skapte begrensninger for uformell kontakt mellom frivillige og flyktningene på mottaket.

Jeg fant en relevant masteroppgave skrevet av Holmøy (2017) om flyktningsituasjonen i Kirkenes i 2016. Hun intervjuet frivillige som engasjerte seg i organisasjonen Refugees Welcome to the Arctic (RWTA) og analyserte organiseringen av gruppen og motivasjonen for de frivilliges engasjement. Hun konkluderte med at engasjementet var historisk motivert men med en moderne organisering hun definerte som ad hoc-frivillighet.

Løwø (2017) har skrevet masteroppgave om hverdagsintegrering i en kommune der hun belyste hvilken rolle diakoni spilte. Hun analyserte hvilken motivasjon de lokale innbyggerne hadde for å engasjere seg og hvilke relasjoner de hadde til flyktningene. Hennes funn viste at det ble utviklet nære relasjoner mellom flyktningene og de frivillige og hun påpekte at de frivillige hadde nestekjærlighet som en viktig motivasjonsfaktor.

I masteroppgaven “Integrering av flyktninger: De frivillige organisasjoners rolle” belyser Ali (2017) nærmere hva organisasjoner som Røde Kors og Redd Barna bidrar med i forhold til integrering av flyktninger. Han fant ut at organisasjonene fungerte som møteplasser mellom innvandrere og nordmenn som gav muligheter for nettverksbygging og læring. Han mener kommunene sitter med hovedansvaret for integreringen av flyktningene selv om frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle.

Jeg håper min oppgave vil være et supplement til forskningen på frivillighet og flyktninger fordi jeg ønsker å belyse rollen til de frivillige fra et interkulturelt perspektiv.

1.7 Gangen i oppgaven

I det neste kapitlet presenteres metoden jeg har brukt for oppgaven. I kapittel tre skriver jeg om det teoretiske grunnlaget for oppgaven med noen sosiologiske perspektiver på mikronivå. I kapittel fire vil jeg presentere hvilke funn jeg har gjort i forhold til de frivillige og motivasjon og deretter analysere og drøfte disse funnene i forhold til det teoretiske grunnlaget. I kapittel fem vil jeg gå gjennom hvilke ulike roller de frivillige har hatt i forhold til integreringen av flyktningene. Jeg ønsker deretter å analysere og drøfte materialet og finne ut hvilken betydning dette har hatt ved hjelp av teori fra tidligere forskning. Kapittel seks vil inneholde en oppsummering og en avsluttende diskusjon av hva jeg har funnet ut og noen konklusjoner til slutt.

2 Metode

2.1 Innledning

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for hvilke metoder jeg har brukt for å samle inn data til forskningsprosjektet mitt. Jeg har benyttet meg av den kvalitative metoden i feltarbeidet gjennom bruk av intervjuer og deltakende observasjon. Jeg beskriver hvordan informantene ble valgt ut og rekruttert til prosjektet. Mine refleksjoner rundt rollen som forsker og noen etiske problemstillinger er også presentert. Avslutningsvis har jeg et avsnitt om reliabilitet og validitet.

2.2 Metodevalg

I mitt feltarbeid ønsket jeg å få en større forståelse for og innsikt i hvilke tanker, erfaring og opplevelser noen av de frivillige hadde hatt i sitt personlige møte med flyktningene. Jeg var interessert i å vite mer om bakgrunnen for engasjementet deres og hvordan kontakten med flyktningene var en del av deres hverdagsliv. Jeg ville vite mer om deres meninger om integrering og hva de hadde lært gjennom kontakten med flyktningene.

Jeg fant ut at det var ulike måter å samle inn informasjon på til et forskningsprosjekt og valget var mellom kvalitativ og kvantitativ metode. I følge Repstad (2007) er den kvalitative metoden mer opptatt av innhold enn hyppighet og han skriver at kvalitativ metode handler om å karakterisere trekkene ved fenomener og at opptelling ikke er i fokus. Kvantitativ metode var derfor ikke aktuelt for meg fordi jeg ikke var opptatt av omfang og antall frivillige som hadde engasjert seg i flyktninger, men at jeg heller var opptatt av å få en større helhetlig forståelse for hvorfor noen velger å engasjere seg i flyktninger. Jeg valgte å bruke kvalitativ metode og fant ut at det var mest hensiktsmessig og gjøre lengre intervju av et begrenset antall frivillige om deres engasjement i forhold til flyktninger for å samle inn data for å belyse problemstillingene.

Norsk senter for forskningsdata (NSD) mottok mitt meldeskjema med opplysninger om hvilken informasjon og hvordan jeg hadde tenkt å samle inn data i mitt feltarbeid. Jeg hadde planer om å både intervju frivillige og gjennomføre observasjon på en kafe som noen av de frivillige drev. Jeg ble kontaktet av saksbehandler hos NSD angående min søknad fordi de hadde flere spørsmål om hvordan jeg hadde tenkt å gjennomføre observasjonen i feltarbeidet.

De ville vite hvilke opplysninger jeg skulle samle inn og hvordan jeg skulle gjøre det. De spurte om jeg skulle samle inn informasjon om flyktninger eller kun de frivillige og om observasjonen skulle foregå på et asylmottak. Jeg bekreftet at det kun var de frivillige jeg skulle intervju og at observasjonen skulle gjøres på en kafe som drives av frivillige i kjelleren i en lokal kirke. Jeg forstod at det var strengere regler for personvern dersom det var snakk om å intervju og observere flyktninger på et asylmottak.

2.3 Utvalg

Jeg hadde utarbeidet flere kriterier for hvem jeg skulle intervju og bruke som informanter i prosjektet. Disse måtte være i samsvar med problemstillingen som jeg ønsket å belyse og bidra med relevant informasjon om temaet for oppgaven (Repstad, 2007). Jeg bestemte meg for å begrense oppgaven geografisk til å gjelde frivillige som er bosatt på Ålgård eller i området rundt, og at det frivillige arbeidet også skulle ha utgangspunkt lokalt i kommunen. Jeg ønsket å rekruttere informanter fra ulike miljøer og forsøke å få spredning i alder og kjønn for å få en større bredde (Repstad, 2007). Informantenes engasjement skulle i utgangspunktet være i forbindelse med ankomsten av flyktninger til mottaket som ble opprettet på Ålgård i desember 2015, men jeg ville ikke utelukke dem som også var engasjert i flyktninger på et tidligere tidspunkt. Jeg ønsket å snakke med de frivillige som hadde opprettet personlig kontakt med flyktningene på mottaket. Et annet kriterie jeg satte var at de jeg intervjuet ikke hadde kontakt med flyktninger gjennom sitt ordinære arbeid, men at kontakten kun var gjennom et frivillig engasjement i frivillige lag og organisasjoner.

2.4 Rekruttering

Det første jeg gjorde i prosessen med å rekruttere lokale frivillige som jeg kunne intervju til oppgaven min, var å sende ut to formelle henvendelser via e-post. I e-posten informerte jeg om tema for oppgaven og at jeg var interessert i å komme i kontakt med mennesker som hadde engasjert seg frivillig i arbeid med flyktninger. Den ene sendte jeg til fagleder i flyktningtjenesten i Gjesdal kommune og den andre sendte jeg til diakonen i den norske kirke på Ålgård. Begge personene kjente jeg fra før fordi jeg tidligere jobbet i flyktningtjenesten sammen med nåværende fagleder og diakonen kjenner meg fordi vi tidligere jobbet for samme organisasjon. Jeg fikk svar fra begge med liste over aktuelle navn som jeg kunne ta kontakt med. Jeg så på begge listene og fant ut hvilke navn som var nevnt av begge parter og

tok utgangspunkt i disse navnene. Jeg valgte først å ta kontakt via sms med ei dame på listene som jeg kjente fra før. Hun var pensjonist, men hadde tidligere jobbet i kommunen. Hun oppfylte kriteriene som jeg hadde definert for hvem jeg ønsket å intervju. Jeg visste at hun hadde vært engasjert i det frivillige arbeidet på Ålgård i lang tid og hadde et stort nettverk. Hun hadde ingen betenkeligheter i forhold til å bli intervjuet angående sitt frivillige engasjement i forhold til flyktningene. Hun hadde også tips om andre jeg kunne ta kontakt med og jeg fikk bruke henne som referanseperson. Dette gjorde det enklere i den videre prosessen med å finne informanter som var positive til å møte meg når jeg kunne referere til hvem jeg allerede hadde intervjuet. Jeg ser at både diakonen og den første kvinnen som jeg intervjuet ble en døråpner som gav meg en legitimitet i forhold til møtet med de andre informantene som ikke kjente meg fra før.

De andre sendte jeg en melding til via messenger der jeg henviste til hvem som hadde tipset meg om å ta kontakt med dem og med en uformell forespørsel om de kunne stille til intervju. Jeg opplevde denne rekruterings strategien som vellykket siden samtlige svarte ja i løpet av kort tid. I ettertid ser jeg at jeg kanskje brukte en for snever kanal til å rekruttere informanter fra når jeg kun var i kontakt med ansatte i flyktningtjenesten og kirken på Ålgård. Jeg kunne også tatt direkte kontakt med andre frivillige lag og organisasjoner på Ålgård for å få navn på frivillige engasjert i flyktninger som jeg kunne intervju. Samtidig ser jeg at navnelisten jeg fikk fra diakonen ikke bare inneholdt navn på frivillige fra deres egen menighet, men også navn på frivillige som var fra andre menigheter, idrettslag og private som ikke var organisert. Jeg opplevde derfor at de jeg til slutt endte opp med å intervju var rekruttert fra forskjellige sammenhenger og ikke bare med tilknytning fra en menighet.

2.5 Intervjuene

Jeg intervjuet fire kvinner og tre menn i alderen 35 til 70 år. Fire av dem var pensjonister og litt overraskende fant jeg ut etter å ha intervjuet dem at fem var utdannet lærer. Det spørsmålet som jeg satt igjen med i ettertid var om det faktisk var større engasjement blant lærere enn andre yrkesgrupper på Ålgård. Mitt utvalg var ikke stort nok til å kunne fastslå denne påstanden og det var ikke en del av min problemstilling å belyse dette spørsmålet.

Det var opp til informantene å velge hvor de ønsket å bli intervjuet, og tre av intervjuene ble gjennomført hjemme i stuen hos informantene fordi de mente at dette ville fungere best for dem. Fire av samtalene foregikk på et nøytralt og lukket møterom på min arbeidsplass i

Gjesdal kommune som var i sentrum av Ålgård. Valgene ble tatt ut ifra hva som var mest praktisk for informantene. Jeg opplevde at det spilte en rolle hvilket lokale vi brukte og de som ble gjennomført i møterommet fikk en mer formell tone og ble kortere i tid enn de intervjuene som foregikk hjemme hos informantene. Under intervjuene i hjemmene fikk jeg hilst på andre familiemedlemmer som var innom og det ble servert enkel mat og drikke. Dette bidro til at intervjuet ble gjennomført i en mer uformell og avslappet atmosfære. Dette fungerte bra fordi de ble intervjuet på eget område og hvor de var i kjente omgivelser (Hammersley og Atkinson, 2010)

To av informantene kjente jeg fra før på grunn av min tidligere stilling som flyktningkonsulent i Gjesdal kommune. Fordelen med å intervju kjente var at du allerede var trygg på hverandre og tilliten var på plass fra første stund. Jeg var samtidig bevisst på under intervjuet at de ikke måtte utelate informasjon som de visste at jeg hadde hørt om før. Dette var også en fare for meg som skulle intervju dem at jeg kunne ubevisst utelate og spørre om ting som begge parter hadde kunnskap om fra før.

Jeg hadde laget en intervjuguide på forhånd med ulike åpne spørsmål som jeg tok med i samtalene med informantene. Det ble mest naturlig for meg å få til en god flyt i samtalene og derfor fulgte jeg ikke intervjuguiden slavisk. Målet mitt var å få informantene til å snakke mest mulig ved at jeg var en aktiv lytter som gav respons og stilte oppfølgings spørsmål ved å si «hvorfor» eller «kan du fortelle mer om...». En utfordring med å gjøre det på denne måten, var at informantene snakket ganske bredt om temaer rundt flyktninger og jeg måtte ta stilling til hva som kunne være relevant for min oppgave og hva jeg måtte eliminere i forhold til hvilken vinkling jeg endte opp med å velge for oppgaven. Fokuset mitt og spørsmålene mine handlet om informantenes rolle og motivasjon for sitt frivillige arbeid, og jeg fikk også høre informantene fortelle om flyktningene og deres historier. Jeg lyttet til historiene fordi dette hadde berørt dem følelsesmessig og kunne være motivasjonen deres for å engasjere seg i flyktninger. Jeg var ikke helt forberedt på følelsesmessige reaksjoner i form av gråt, sinne og frustrasjon i intervjuene, selv om jeg burde ha tenkt på dette på forhånd. Temaet vi skulle snakke om var jo deres møte med flyktninger som var i en vanskelig livssituasjon. Jeg har tidligere tenkt at jeg i denne situasjonen gikk ut av rollen som forsker da jeg tok en pause og uttrykte medfølelse for deres følelser, men jeg har tenkt i ettertid at en forsker sin rolle også må kunne omfatte å møte de en intervjuer på det mellommenneskelige plan. Repstad (2007) henviser til et sitat fra Paulus brev til Romerne: «Gled dere med de glade og gråt med dem

som gråter» som understreker at i møte med menneskene som en forsker skal intervjuer, bør en gi respons som samsvarer med følelsene som kommer til uttrykk hos informantene.

Asylmottaket ble lagt ned august 2017 og da jeg intervjuet informantene var den mest hektiske perioden avsluttet og tallene på asylsøkere til Norge var gått dramatisk ned. Hvis jeg hadde intervjuet informantene på et tidligere tidspunkt da situasjonen var mer uavklart, ville jeg da registrert mer pessimisme og usikkerhet hos informantene? Uansett tenker jeg at svarene fra informantene var påvirket av den ytre globale situasjonen for flyktingene.

2.6 Observasjon

Jeg hadde opprinnelig plan om å gjennomføre observasjon høsten 2017 ved en av kafeene som ble startet opp for flyktinger av frivillige på Ålgård, men måtte utsette planene til våren 2018. Valget falt på Global kafe i Ålgård kirke fordi det var den eneste som fortsatt var i drift i 2018 etter at asylmottaket ble lagt ned i august 2017. Jeg sendte en e-post til kontaktpersonen for Global kafe for å avklare mitt besøk og bakgrunnen for at jeg ønsket å være tilstede på kafeen. Etter at jeg fikk positivt respons på e-posten gjennomførte jeg mitt første besøk i slutten av februar 2018. Jeg ankom kafeen ca 20 min før den skulle åpne og ble tatt imot av den frivillige som hadde hovedansvaret for kafeen denne kvelden. Han presenterte meg som student for gjestene og forklarte at jeg var til stede fordi jeg skulle skrive en oppgave om integrering. Jeg ble introdusert for alle som var ankommet kafeen da den åpnet og observasjonen var derfor åpen i utgangspunktet, men det var noen gjester som kom innom senere i løpet av åpningstiden og dermed gikk glipp av presentasjonen angående formålet med mitt besøk. Jeg vurderte at det var vanskelig rent praktisk hvis jeg skulle ha gjennomført en presentasjon hver gang det dukket opp nye gjester på kafeen og at dette ikke var nødvendig siden jeg ikke var i kontakt med dem i løpet av kvelden. Jeg måtte ta stilling til hvilken rolle jeg skulle ha i løpet av observasjonen. Jeg opplevde det som naturlig å delta i samtalen rundt bordet på lik linje med de andre frivillige på kafeen. Det finnes fire ulike roller en forsker kan ha under observasjon: fullstendig deltaker, observerende deltaker, deltakende observatør og fullstendig observatør (Gold gjengitt etter Tjora 2010, s. 45). Fullstendig deltaker og fullstendig observatør er roller som er skjulte i observasjonen, mens de to andre observerende deltaker eller deltakende observatør er roller i åpne observasjoner. I situasjoner med åpne observasjoner er det ekstra viktig å finne en rolle og forskeren må ta stilling til på hvilket nivå man skal engasjere seg under observasjonen. Skal forskeren være en aktiv deltaker og stille

spørsmål, eller være passiv og holde seg på avstand (Tjora 2010, s. 46). I åpne observasjoner med synlige observatører vil det alltid finnes en sosial interaksjon mellom observatøren og de som blir observert som beskrives av begrepet interaktiv observasjon (s. 48). I min observasjon av de frivillige på kafeen, hadde jeg uformelle samtaler med både de frivillige og flyktningene, men samtidig fikk jeg også muligheten til å observere samtalene de frivillige hadde med flyktningene. Jeg forsøkte å unngå og innta en aktiv rolle i samtalene, men heller ha fokus på å lytte til samtalene rundt meg. Det var interessant for meg å få muligheten til å observere hvordan kontakten og kommunikasjonen foregikk mellom flyktningene og de frivillige. Fire av de frivillige som jeg hadde intervjuet var innom på kafeen i løpet av den første kvelden og det gav meg muligheten til å observere dem i samspillet med flyktningene. Jeg tok ikke notater under observasjonen fordi det ville være unaturlig å gjøre under uformelle samtaler rundt et bord på en kafe. Jeg tror det hadde vært forstyrrende og gjort de andre usikre på hva jeg holdt på med. Jeg opplevde å bli inkludert i fellesskapet og at de etter hvert behandlet meg som en av de frivillige på kafeen. Fem observasjoner ble utført i løpet februar, mars og april 2018.

2.7 Forskerrollen

Noen av informantene kjente jeg fra før fordi vi tidligere hadde truffet hverandre da jeg var flyktningkonsulent og hadde et tett samarbeid med dem angående frivillig arbeid med flyktninger. Dette ligger flere år tilbake i tid, men vi hadde etablert en relasjon til hverandre. Fordelen med relasjonen var at vi hadde et tillitsforhold i utgangspunktet og de visste hvem jeg var. De kjente min bakgrunn og hadde forståelse for min motivasjon for å skrive en oppgave om frivillighet og flyktninger. De hadde derfor ingen motforestillinger for å bli intervjuet og delte villig sine opplevelser og erfaringer med meg. Faren med å intervju mennesker en har relasjon til, er at jeg som forsker blir for nær og mister den akademiske distansen og en upartiskhet i forhold til forskningsfeltet (Repstad, 2007). I møte med informantene som ikke kjente meg fra før, var jeg åpen om min fortid som flyktningkonsulent i Gjesdal kommune. Fordelen var at dette sikkert var tillitsbyggende og at de var mindre kritiske til meg samt viste større åpenhet. Ulempen kan være at jeg som forsker ikke var kritisk nok i forhold til den informasjonen som jeg fikk av informantene. Jeg kunne sikkert ha stilt mer utfordrende spørsmål for å få belyst bedre informanten sine holdninger og refleksjoner rundt noen av de temaene som vi diskuterte.

I kvalitativ metode der en forsker intervjuer mennesker individuelt i motsetning til kvantitative undersøkelser der spørreskjemaer blir sendt ut til et stort antall mennesker, så er samspillet i relasjonen mellom forsker og den som blir intervjuet med på å påvirke informasjon som blir formidlet mellom dem. Dette blir påpekt i det refleksive aspektet ved forskningen der en forsker selv er en del av det sosiale livet de selv forsker på (Nilssen 2012).

Jeg har valgt å forske på et fagfelt jeg tidligere har lang erfaring med og god kjennskap til gjennom min tidligere stilling som flyktningkonsulent i flyktningtjenesten i Gjesdal kommune. Fordelen med å forske på et kjent felt, er at forskeren har god forhåndskjennskap til feltet som gir en bedre forståelse for miljøet og større motivasjon for å gjennomføre forskningen. Noen av utfordringene kan derimot være å opprettholde en viss distanse og upartiskhet som forsker og at en kan ta mer ting for gitt enn det en bør gjøre (Repstad 2007). I tillegg har jeg valgt å gjennomføre feltarbeidet i min egen bostedskommune der jeg sitter som fast representant i kommunestyret og i utvalg for levekår som har ansvar for hvordan flyktningpolitikken i kommunen skal utøves. Dette vervet har gitt meg god kjennskap til hvordan kommunen har håndtert mottak av flyktningene, men samtidig må jeg være bevisst på at dette påvirker hvordan jeg forholder meg til den informasjonen jeg har mottatt fra mine informanter. Noen av informantene har kommet med kritiske bemerkninger angående hvilken rolle kommunen har hatt i forhold til å tilby nødvendig tjenester til flyktningene.

2.8 Forskningsetiske problemstillinger

Både den lokale avisen «Gjesdalbuen» og magasinet «I Gjesdal» har skrevet om det frivillige arbeidet med flyktningene i Gjesdal kommune ved flere anledninger. Noen av de frivillige har blitt intervjuet av de lokale mediene om sitt engasjement og selv skrevet leserinnlegg i avisa for å ytre sine meninger. Noen av dem har også vært aktive i sosiale medier og brukt dette som et verktøy i sitt frivillige arbeid. I Gjesdal kommune har det vært mange frivillige fra forskjellige miljøer som har engasjert seg i arbeidet med flyktningene og jeg tenker derfor at de syv som ble intervjuet ikke tar noen stor risiko ved å delta i min undersøkelse. De har heller ikke et stort behov for beskyttelse fordi de i utgangspunktet ikke tilhører noen sårbar gruppe. Informasjonen jeg har mottatt om deres motivasjon og rollen som frivillig, kan kanskje føre til at noen innenfor deres eget miljø vil kunne finne ut hvem jeg har snakket med, men jeg vil ikke definere disse opplysningene som veldig sensitive. Informasjonen som de har gitt meg om flyktningene sine personlige opplevelser som er gitt dem i fortrolighet skal

derimot behandles med forsiktighet og jeg vil sikre at dette materialet vil bli beskyttet med anonymitet.

2.9 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet i forskning handler om pålitelighet i forhold til de dataene som blir samlet inn og på hvilken måte dette har blitt gjort. Spørsmålet er om resultatet hadde blitt det samme hvis andre hadde gjort de samme undersøkelsene. Er det mulig for en annen forsker å reprodusere det samme resultatet på et annet tidspunkt (Kvale og Brinkmann, 2012, s, 250). Ville informantene endre på sine besvarelser dersom det er noen andre som intervjuer dem? I hvilken grad er forskeren med på å påvirke svarene? I mitt feltarbeid har jeg gjennomført individuelle dybdeintervjuer med personer som har vært aktive som frivillige i sitt lokalmiljø. Alle intervjuene ble tatt opp på bånd og transkribert av meg selv kort tid etter at jeg hadde snakket med de frivillige, styrker påliteligheten til transkripsjonene fordi det blir mindre risiko for misforståelser og feiltolkninger av innholdet i hva informantene fortalte. Jeg har i tillegg hatt deltakende observasjoner og selv sett de frivillige i samhandling med flyktninger flere ganger. Jeg har både snakket med de frivillige og hørt de fortelle om deres aktiviteter sammen med flyktningene, samtidig som jeg har observert noen av dem i aksjon, styrker påliteligheten i forhold til de dataene som jeg har samlet inn. Jeg har skaffet meg informasjon om et fenomen ved å bruke ulike metoder og innfallsvinkler.

Validitet handler om gyldighet og i hvilken grad forskningens observasjoner og funn stemmer med virkeligheten. «I hvilken grad våre observasjoner faktisk reflekterer de fenomenene eller variablene som vi ønsker å vite noe om» (Pervin gjengitt etter Kvale og Brinkmann, 2012, s. 251). Validitet viser om det materialet som blir samlet inn har noe relevans og kan være med å belyse den problemstillingen som vi ønsker å forske på. Det er også viktig å forsikre seg om at en ikke utelater informasjon som er vesentlig i forhold til det en skal forske på. I mitt feltarbeid har jeg forsøkt å stille åpne spørsmål i mitt møte med informanter for å få så mye informasjon som mulig samt få deres perspektiv på den problemstillingen som jeg ønsker å belyse. Jeg har tatt utgangspunkt i at det de har fortalt meg om sitt frivillige arbeid er informasjon som jeg kan stole på. Jeg har ikke noe grunnlag for å mistenke dem for at de har fortalt meg oppdiktede historier om seg selv, deres erfaringer og opplevelser de har hatt sammen med flyktningene.

Empirien i oppgaven er basert på intervjuer av syv personer og det kan være et noe beskjedent grunnlag som ikke styrker validiteten til forskningen. Med et større antall informanter i prosjektet, kunne dette ha økt gyldigheten for oppgaven.

3 Teori

3.1 Innledning

I kapittel tre vil jeg presentere teorien som er relevant i forhold til den problemstillingen jeg har utarbeidet. Frivillighet er det første temaet som blir definert med aktuell forskning rundt ulike typer av frivillig arbeid. Neste punkt handler om motivasjon og hvordan begrepet kan forstås på ulike måter. Mikrososiologi og teorier om hverdagslivet av Goffman blir nærmere drøftet i følgende avsnitt. Innlemmelse blir presentert i et eget avsnitt og er et ord som beskriver relasjoner, samhandling og inkludering mellom mennesker. Nest siste punkt omhandler nettverksteorier. Deretter tar jeg med et avsnitt om begrepet sosial kapital som inneholder elementene nettverk og tillit samt hvordan samspillet mellom dem fører til kollektiv handling. Til slutt diskuterer jeg begrepene integrering og assimilering. Hverdagsintegrering blir introdusert i siste avsnitt fordi det er et nytt og viktig begrep som jeg senere ønsker å belyse mer gjennom innsamlet data.

3.2 Frivillighet

Det finnes ulike tolkninger av frivillighet eller frivillig arbeid. En streng definisjon er: Arbeid for andre mennesker, organisasjoner eller samfunnet som utføres uten betaling, uten tvang og innen en organisert sammenheng (Van Daal gjengitt etter Hustinx og Lammertyn, 2003). En annen definisjon har en videre forståelse av frivillig arbeid som beskriver fire ulike dimensjoner med dette arbeidet (Cnaan gjengitt etter Hustinx og Lammertyn, 2003). Den første dimensjonen er frivillig valg som sier noe om graden av frivillighet som varierer fra fritt valg til en opplevelse av at det er obligatorisk å melde seg som frivillig. Den andre dimensjonen er hvilken godtgjørelse en mottar for arbeidet som kan variere fra ingenting til noe godtgjørelse. Hvilken struktur og kontekst som det frivillige arbeidet blir utført i er den tredje dimensjonen der det varierer fra en uformell setting til en mer formell organisering. Den siste dimensjonen er hvilke forventning en har om å oppnå fordeler med engasjementet i frivillig arbeid, der noen kun ønsker å hjelpe andre uten å forvente noe igjen til de som har forventninger om at dette skal komme dem selv til gode.

Frivillighet kan deles inn i to ulike kategorier: Kollektivistisk stil – i motsetning til – refleksiv stil. Hustinx og Lammertyn (2003) har laget en tabell med en oversikt som viser det som er hovedkjennetegnene på prototypene på kollektivistisk og refleksiv frivillighet. Tabellen tar

utgangspunkt i seks ulike dimensjoner: «den biografiske referanserammen», motivasjonsstruktur, type engasjement, organisasjonsmiljø, saksorientering og relasjon til betalt arbeid. I følge denne tabellen er kollektivistisk frivillighet ofte tilknyttet en organisasjon der de frivillige er medlemmer som identifiserer seg med denne organisasjonens verdier og mål. Det er en tett kobling mellom medlemskapet og det frivillige arbeidet. Arbeidet er regulert, forutsigbart og engasjementet/medlemskapet er langvarig. Kollektivistisk frivillighet har tradisjonelt vært organisert i et hierarki med en sterk ledelse på toppen. Arbeidet koordinerer ofte aktiviteter som har sin bakgrunn fra religiøs overbevisning eller ideologisk tenkning. Innholdet i det kollektivistiske frivillige arbeidet er ofte initiert og styrt av profesjonelle aktører. Arbeidet kan bære preg av klassiske byråkratiske prinsipper og der det stilles krav om politiattest. De frivillige forplikter seg til å delta på en aktivitet, på et gitt tidspunkt og i en gitt periode for å sikre kontinuitet i tilbudet. Det å arbeide uegennyttig til beste for fellesskapet er ofte målsettingen for det kollektivistiske frivillige arbeidet.

Bygnes (2017) skriver om et møte med en leder for et asylmottak som mente at initiativet fra nabolaget til uformell kontakt med beboerne på mottaket ikke kunne defineres som frivillig arbeid fordi det var en forventning om gjensidighet i kontakten. Han mente at frivillig arbeid måtte inngå i et system og at det var en forventning om en viss profesjonalitet. Mottakslederen var opptatt av sikkerhet og rettferdig fordeling av goder og ressurser som også innbefattet kontakten med frivillige i regi av mottaket. Det ble holdt et informasjonsmøte for frivillige i forkant av åpningen av mottaket der det ble advart mot å opprette personlige relasjoner med asylsøkerne. Det ble også advart mot å ha kontakt via facebook eller å invitere dem hjem fordi dette kunne føre til forskjellsbehandling og misunnelse blant beboerne på mottaket (Bygnes, 2017). Denne måten og forstå frivillighet på defineres som en kollektiv frivillighetsstil der en vektlegger struktur, profesjonalitet, kontinuitet og rettferdighet.

Refleksiv frivillighet er et engasjement som er mer individualistisk orientert der engasjementet er mer personlig og knyttet opp mot den frivillige sin identitet og livsstil (Hustinx og Lammertyn, 2003). Forskerne hevder at den refleksive frivilligheten er et resultat av endringer i en globalisert verden der det foregår en rekke individualiserende prosesser. Den frivillige kan ha et ønske om personlige møter med mennesker han/hun skal hjelpe, men med et ønske om å møte dem på like fot og etablere mer hverdagslige relasjoner. Refleksiv frivillighet kjennetegnes av ulike typer lavterskelengasjement med større grad av mobilitet og

fleksibilitet. Organiseringen er mer uformell og desentralisert uten tilknytning til institusjoner, men et initiativ mer knyttet til en enkelt sak som vekker et engasjement. Jeg vil i analysedelen belyse hvordan det frivillige arbeidet med flyktningene på Ålgård ble startet og organisert.

3.3 Motivasjon for engasjement og handling

Habermann (2007) drøfter motiver for frivillighet og presenterer tre ulike måter å forstå begrepet på: en oppfyllelse av behov, bevisste valg eller et språklig uttrykk. Hun nevner Maslows kjente behovspyramide som lenge har vært brukt som forståelsesramme for hvordan behov påvirker menneskene sine motiver og handlinger. Behovspyramiden har inndelt de menneskelige behovene hierarkisk der de grunnleggende fysiske behovene er nederst og behov for selvrealisering havner øverst i pyramiden og de sosiale behovene blir plassert i midten. Nyere forskning har imidlertid vist at det er individuelle forskjeller i hvordan en forholder seg til sine behov og at dette endrer seg med alder og livssituasjon (Habermann, 2007 s. 48). Arbeid er en viktig del i de fleste menneskers liv, og arbeid innebærer at menneskene bruker sine intellektuelle og fysiske evner, det vil si fyller det øverste behovet i pyramiden – selvrealisering. I følge Habermann viser forskning at motivene for arbeid også gjelder i samme grad for frivillig arbeid. Behovet for å overleve fysisk og økonomisk som lønnet arbeid dekket tidligere, er nå blitt endret til behov som å være til nytte, å ha en identitet og ha et sosialt fellesskap. Samfunnsutviklingen går mot mindre skille mellom arbeid og fritid:

“I vore dage ser vi igjen tendenser til, at arbejde og fritid smelter sammen, og at grænsedragningen mellem de to slags arbejde er uklar. Vi bliver mere tilbøjelige til at forme liv og arbejde og fritid som en sammenhængende, meningsgivende proces. De mennesker, som er aktive og engagerede, er det ofte både i deres arbejde og i deres fritid. Engagementet og det at være aktiv er en livsstil.” (Habermann, 2007, s. 49)

Motiver defineres også som bevisste valg, ikke bare utelukkende ved å bruke behovsteorier. Når det gjelder motiver som bevisste valg nevner Habermann at dersom de sosiale normer er sterke, utelukker ofte dette muligheten for å ta rasjonelle valg. Anthony Giddens beskriver en utvikling av sosiale normer gjennom individuelle refleksive overveielser av forskjellige

motiver. Tradisjoner og vaner kan ikke alene forklare bakgrunnen for bestemte handlinger. “Mennesker i det senmoderne samfund må vælge mellem forskellige muligheder og begrunde de præmisser, der lægges til grund for deres handling. Dette kræver et verbalt udtryk.” (s.51). I følge Wright Mills og den siste tolkningen er motiver ord og handlingsstrategier “... motives are accepted justifications for present, future or past programmes or acts.” (Wright Mills gjengitt etter Habermann, 2007, s. 51) Det påpekes derfor at motiver henger tett sammen med sosial og historisk kontekst. “Motiver uttrykt som ord er svar på de spørsmål, som stilles af den enkelte selv og af andre til forklaring på eller retfærdiggørelse af sociale situasjoner og handlinger.”(s. 51). Habermann presiserer at motiver i denne sammenhengen ikke er ubevisste og skjulte, men tydelige svar på et hvorfor-spørsmål. Max Webers definisjon blir tatt med i denne sammenhengen der han definerte motiver som et kompleks av meninger som en selv eller den som betrakter ser som en gyldig forklaring på en handling. (s 52).

“Motiver er de frivilliges subjektive tolkninger af deres egen situation og af deres deraf følgende udsagn og handlinger. Motiver er ord, dvs., at de er subjektive og bevidste, og det er denne reflektive og verbalt utrykte side af de frivilliges adfærd og tolkninger af egne valg, der gøres til genstand for analyse.” (s. 54)

Jeg vil i min analyse ta utgangspunkt i hva informantene har fortalt meg om deres bakgrunn og begrunnelse for sitt engasjement i frivillig arbeid med flyktninger. I det neste avsnittet vil jeg presentere teorier for samhandling i hverdagen.

3.4 Mikrososiologi

I min oppgave har jeg valgt å ha fokus på hvordan de lokale frivillige opplevde det personlige møtet mellom dem og flyktningene. Jeg har prøvd å forstå hvordan flyktningene ble inkludert i hverdagslivet til de frivillige.

Sosiologen Erving Goffman har utviklet teorier rundt den daglige samhandlingen mellom mennesker ansikt til ansikt. Han har vært opptatt av sosiologi på et mikronivå der en fokuserer på de alminnelige og upåaktede adferder og aktiviteter mellom mennesker i hverdagen. De mest trivielle handlinger, men de mest vanlige uttrykksformer har Goffman observert og

beskrevet i sin forskning. Erving Goffman (1992) har utviklet en teori der han bruker dramaliturgi som en metafor for å kunne analysere hvordan mennesker forholder seg sosialt til hverandre i hverdagslige situasjoner. Han låner begreper fra drama og teaterforestillinger for å lage en teoretisk modell som kan vise en forenklet utgave av det komplekse samspillet i sosiale relasjoner. Teorien påpeker at det er en forskjell i hvordan menneskene oppfører seg når de er på en scene i forhold til hva som skjer bak scenen. Teorien (Martinussen, 2008, s. 88) kalles også for «teateranalogien» og tar utgangspunkt i at vi spiller og tolker ulike roller i vårt samspill med andre og for å kunne gjøre dette må vi ha et «manuskript» som vi må forholde oss til. Manuskriptet kan for eksempel bestå av kulturelle koder, sosiale normer, virkelighetsoppfatninger, formelle spilleregler eller ritualer. Innholdet i manuskriptet er ikke statisk men er i stadig endring gjennom samhandlingen mellom mennesker. Den sosiale virkeligheten som menneskene lever i, er kompleks med mange dimensjoner og flere nivåer og teorien deler den opp i ulike rammer som kalles primær rammer og sekundære rammer (s. 89). De primære rammene består av blant annet av den ytre verden med mennesker og dyr og fysiske ting som setter en begrensning for våre handlinger, men de består også av vår sosiale verden med ulike kulturer, relasjoner og medmennesker. De sekundære rammene kalles for transformasjoner (s. 89). Transformasjoner er avgrenset og henspiller på spesielle situasjoner der det krever at vi spiller en rolle som er forskjellige fra hvordan vi oppfører oss i andre settinger. For å kunne spille roller i ulike transformasjoner krever det øvelse og trening og det kan også kreve at en skal opptre med stillhet. Eksempler på transformasjoner er ritualer og seremonier, eller en teaterforestilling, en militærøvelse eller ulike konkurranser som for eksempel et sportsarrangement. Det kan også være settinger i arbeidslivet, eller møter i ulike sammenhenger. Vi har flere transformasjoner i våre sosiale liv som krever at vi spiller og tolker ulike roller som omgivelsene og selve settingen forventer av oss. Kultur og kulturelle koder kan i følge teorien være en oppskrift på hvordan mennesker skal opptre innenfor avgrensede grupper. Det blir også påpekt at språket kan være et eksempel på en transformasjon som består av lyder og tegn som fungerer som et verktøy for forståelse for en større eller mindre gruppe mennesker (s. 89). I arbeidslivet kreves det også at arbeidstakerne går inn i roller som er adekvate for den situasjonen og transformasjonen de befinner seg i. Hva er så hensikten med å delta i disse transformasjonene? Menneskene ønsker å ta vare på sin egen identitet, men ønsker også å gi et så godt inntrykk som mulig av oss selv overfor andre mennesker som vi omgås i vår hverdag. Samtidig kan samspillet med andre mennesker gjøre oss mer bevisste på hvem vi selv er. Goffman (1992) kaller disse prosessene for inntrykkskontroll der mennesker ønsker å vise seg frem fra sin beste side når de møter andre

mennesker og vil helst unngå å si noe som kan virke fornærmende eller sårende for den andre parten. Begrepet rolledistanse beskriver situasjoner der mennesker har behov for å presisere at de spiller en rolle som de ikke er helt komfortabel med fordi rollen krever at de må utføre ubehagelige oppgaver. Denne rollen er ikke hvem de egentlig er og derfor ønsker de å markere en distanse mellom dem selv og den rollen som situasjonen krever at de spiller. Rolledistanse kan også gjelde i situasjoner der noen velger å bryte spillereglene i det skjulte for å skaffe seg fordeler som de andre ikke vet om og korrupsjon er et eksempel på denne typen adferd. Til slutt vil jeg ta med 2 begreper fra Goffman (1992) sin teateranalogi: Lagspill og regioner. Jeg vil ta utgangspunkt i et sitat som definerer hva begrepet lag betyr i denne sammenheng:

«Et lag kan altså defineres som en gruppe personer som må stå i nært samarbeid for å opprettholde en bestemt definisjon av situasjonen. Et lag er en gruppering, men en gruppering ikke i forhold til den sosiale struktur eller den sosiale organisasjon, men i forhold til en interaksjon eller en rekke interaksjoner hvor en bestemt definisjon av situasjonen opprettholdes» (Goffman, 1992, s. 90).

Mye av samhandlingen mellom mennesker kan defineres som et lagspill. Et eksempel på dette kan være vanlige møter i arbeidslivet der deltakerne spiller på lag for å gjennomføre agendaen som er planlagt. Lagspill som er mer formalisert kan være foreninger eller organisasjoner på arbeidsplasser der deltakerne er representanter for en bestemt gruppe (Martinussen, 2008, s. 90).

Regioner representerer en inndeling av området der den menneskelige samhandlingen foregår mellom «front stage» og «back stage». «Front stage» representerer scenen der forestillingen foregår dvs den offentlige sfære eller et fasadeområde der vi er opptatt av å ha kontroll på hvordan vi fremstår for andre mennesker. «Back stage» tilhører bakside området, kulissene, garderoben for skuespillerne, den private sfære eller familielivet. På dette området kan menneskene slappe av, vise følelsene sine og la «masken» falle av.

Goffman sine teorier er symbolsk interaksjonisme som er et perspektiv med fokus på samhandling og sosiale relasjoner mellom mennesker. Gjennom samhandling søker mennesker å skape felles fortolkninger av virkeligheten. I det sosiale livet foregår felles

handling, gjensidig påvirkning og gjensidig forventninger til hvordan samhandlingen skal fungere og det er gjennom denne prosessen at de sosiale normene blir dannet.

I det neste avsnittet vil jeg se nærmere på begrepet innlemmelse og vise hvorfor dette er relevant i forhold til etablering av relasjoner til andre mennesker.

3.5 Innlemmelse

Wadel (2008) ønsker å introdusere begrepet innlemmelse inn i samfunnsvitenskapen og vil bruke begrepet for å beskrive relasjoner, samhandling og inkludering mellom mennesker. Han ønsker å sette innlemmelse i kontrast til de kjente begrepene bytte og makt/avhengighet som også gjelder relasjoner mellom mennesker. For å fortelle hva innholdet i begrepet innlemmelse er, brukes disse ordene fra vår dagligtale: «vise omtanke, vise omsorg, være oppmerksom, lytte til når noen forteller, lære fra seg og lære til seg, oppmuntre, anerkjenne, påskjønne, berømme, holde seg orientert, identifisere seg med og samarbeide.» (Wadel, 2008, s. 237). Begrepet inneholder handlinger som de fleste vil kunne definere som positive, oppbyggende og som et utgangspunkt for å kunne bygge gode relasjoner til andre mennesker. Wadel (2008) skriver at innlemmelse innebærer å etablere og vedlikeholde en mellommenneskelig relasjon til andre mennesker. Dette er handlinger de fleste mennesker gjør til daglig og som er en naturlig del av livet uten at vi reflekterer noe særlig over det. Menneskelige relasjoner blir formet gjennom gjensidige rettigheter og plikter, men består samtidig også av samhandling og ofte et løfte om innlemmelse fra begge parter (s. 239). Teorien påpeker at det skjer en kartlegging av situasjonen i forbindelse med en samhandling mellom mennesker som består av fire komponenter: «Hvorfor en går inn i samhandlingen? Hvem en skal være overfor hverandre? Hva samhandlingen skal gå ut på? Hvilke ferdigheter en må ta i bruk?» (Wadel, 2008, s. 239). Denne prosessen skjer i forkant der en i fellesskap kommer frem til en enighet om hvordan samhandlingen skal foregå mellom to parter og hvilke roller en skal ha overfor hverandre. I en del sammenhenger vil situasjonen i seg selv indikere hvilken rolle som er den mest hensiktsmessige for eksempel når studenter går inn i et klasserom når undervisningen starter. Det blir påpekt at mellommenneskelige relasjoner er sårbare og at vi derfor trenger bekreftelser og forsikringer på at en er innlemmet (s. 240). Bekreftelsene kan ofte uttrykkes ved en enkel gest eller enkel setning, men noen ganger må den som føler seg utstøtt selv endre seg for å kunne bli en del av fellesskapet igjen.

«Å bli vist tillit vil også kunne være en viktig bekreftelse på at en har tilhørighet og er innlemmet i et fellesskap. Kommunikasjon av tillit vil variere etter hva slags fellesskap en har med å gjøre. Men tillitskommunikasjon vil generelt skje gjennom ikke-verbale kanaler.» (Wadel, 2008, 240).

Tillit er nøkkelen i utviklingen av gode relasjoner. Det at andre viser deg tillit, gjør at du får en opplevelse av å ha tilhørighet i en gruppe eller samfunn og det påvirker hvordan du ser på deg selv. Tillit kan vises gjennom at du blir tildelt ansvar for å utføre en viktig oppgave, dvs at de andre i gruppa har tro på at du kan utføre oppgaven du er blitt gitt. Samtidig må en også vise tillit til andre mennesker for å kunne bygge en gjensidig relasjon som kan opprettholdes gjennom bekræftende handlinger: «Som oftest vil det å vise aktelse, tillit og positive følelser og etablering av aktelsesforhold, tillitsforhold og følelsesforhold, være nok til å bekrefte en fortsatt innlemmelse i et fellesskap.» (Wadel, 2008, s. 241)

I min oppgave kommer jeg til å ha fokus på de innlemmingsprosesser som skjer i forbindelse med at mennesker flytter til nye lokalsamfunn i et nytt land. «Når en skifter bosted, vil det ofte finne sted innlemmingsprosesser som har å gjøre med innlemmelse i lokale samfunn. ... innlemmelsen skjer ved etablering av sosiale nettverk.» (Wadel, 2008, s 242)

Neste avsnitt handler om ulike typer nettverk og hvordan gjensidighet spiller en rolle i relasjonen.

3.6 Nettverksteori

Nettverk har en viktig funksjon i forhold til integrering av flyktninger og jeg ønsker derfor å finne teorier som kan beskrive hva det er og hvordan det fungerer.

Barnes var antropolog på 1950-tallet og introduserte begrepet nettverk som en beskrivelse av kontaktnettet og kontaktenes funksjon og innhold mellom innbyggerne der han gjorde sitt feltarbeid på øya Bømlo i Norge (Klefbeck og Ogden, 2003, s. 60). En annen definisjon av sosialt nettverk er: «... et typisk kontaktmønster i en gruppe av visse personer, hvor kontaktmønsteret har den egenskapen, som helhet betraktet, at det kan anvendes for å forklare hvordan disse personene oppfører seg.» (Mitchel gjengitt etter Klefbeck og Ogden, 2003, s. 61) Et sosialt nettverk handler om kontakt mellom mennesker i en stor eller liten gruppe. For

en som forsker på nettverk er det interessant å finne ut hvor mange som har kontakt med hverandre og hva de har kontakt om (s. 61). Det finnes ulike kategorier for hvilken type nettverk det er snakk om og også graden av nærhet. Eksempler på ulike nettverk kan være familie, naboer, slekt, venner og arbeidskolleger. I følge Haberman har de fleste kontaktene innen et personlig nettverk sin bakgrunn i gjensidighet. Hun påpeker at det er gjensidigheten som avgjør om en relasjon består eller om den opphører (gjengitt etter Klefbeck og Ogden, 2003). Denne gjensidigheten blir av andre forskere delt inn i ulike typer: negativ gjensidighet; balansert gjensidighet; utsatt gjensidighet (Schlins gjengitt etter Klefbeck og Ogden, 2003). Negativ gjensidighet betyr at relasjonen er ensidig og der den ene parten utnytter den andre. Balansert gjensidighet i en relasjon betyr at begge parter får like mye igjen og at det er en balanse. Det skal ikke være et avhengighetsforhold og et eksempel på denne type relasjon er naboskap. I utsatt gjensidighet er det den sosiale relasjonen som er utgangspunktet for kontakten og ikke utbyttet og nytten av relasjonen. Familierelasjoner har disse kjennetegnene der partene har en forventning om støtte hvis de skulle få problemer i framtiden. Relasjonen består ikke av gjensidighet i forhold til bytte av ting og tjenester (s. 62). Det er i sosiale nettverk at sosialisering mellom mennesker foregår og i denne prosessen «... overtar menneskene de verdier, normer og regler som gjelder for samværet i de gruppene de tilhører» (Klefbeck og Ogden, 2003). Det betyr at i et sosialt nettverk er det naturlig at deltakerne har de samme forventninger til hvordan de skal oppføre seg når de er sammen. Det er naturlig å skille mellom det uformelle og det formelle nettverket og eksempler på det primære uformelle nettverket er familie, søsken, slekt, venner og naboer (s. 61). Det sekundære formelle nettverket består av de som blir definert som profesjonelle som en kan ta kontakt med dersom en trenger tjenester fra det offentlige velferdssystemet (s. 62). I analysen vil jeg se på om de frivillige involverer og inkluderer flyktingene inn i sine personlige nettverk og om de eventuelt etablerer nye nettverk og hvilken type nettverk.

Avsnittet om sosial kapital handler om ulike former for tillit og beskriver begrepene «bridging» og «bonding» som brukes i nettverksbygging.

3.7 Sosial kapital

Sosial kapital er et begrep som har vært mye brukt i offentligheten og innen samfunnsvitenskapen. Begrepet kan tolkes på ulike måter, men den mest vanlige forståelsen som brukes i dag kommer fra Robert Putnam versjon. Han definerte de viktigste elementene i

sosial kapital som sosiale nettverk, sosiale normer og tillit. Disse egenskapene i det sosiale liv, muliggjør et effektivt samarbeid mellom innbyggerne for og nå felles mål. (Putnam gjengitt etter Wollebæk og Segard, 2011).

Norske forskere har definert samme begrep på denne måten: «Vi forstår det som ressurser, i form av sosial tillit og nettverk, som særlig i kombinasjon muliggjør ikke-tvangsbasert kollektiv handling.» (Wollebæk og Segard, 2011, s. 29) De er opptatt av å se på hvordan kombinasjonen og samspillet mellom tillit og nettverk fører til en kollektiv handling. Tillit kan være både en handling og en holdning og at det finnes ulike former. Forskerne skiller på partikulær og generalisert tillit, der den partikulære spiller en rolle i forhold til samarbeid med kjente og gjelder tillit til mennesker en kjenner personlig, mens den generaliserte gjelder tilliten i forhold til samhandling med fremmede, dvs tillit til mennesker en møter for første gang (s. 32). Den partikulære tilliten bidrar ikke til å starte nye relasjoner, noe den generaliserte tilliten derimot gjør. Forskningen skiller også mellom sammenbindende og overskridende tillit. «Sammenbindende tillit er tillit mellom mennesker som har sammenfallende kjennetegn. Eksempler på slike kjennetegn er etnisitet, språk, religion og ideologisk tilhørighet. Overskridende tillit er tillit mellom mennesker med ulike kjennetegn.» (s. 32). Det vil si tillit mellom mennesker på tross av at de kommer fra forskjellige bakgrunner og ikke har så mye tilfelles. I følge statistiske undersøkelser om tillit så viser det seg at Norge som land har en høy grad av tillit både til familie og til andre.

«Det unike med Norge og Norden er altså at vi ikke bare scorer høyt på alle fire formene for tillit, men at det er klare, positive sammenhenger mellom dem. Det kan derfor argumenteres for at forutsetningene for mange ulike typer av kollektiv handling komparativt sett er usedvanlig gode hos oss.» (s. 33).

Frivillighet og frivillig arbeid henger sammen med sosial kapital der tillit og sosialt nettverk spiller en viktig rolle.

Ravneberg (2017) påpeker at nettverksbygging ved bruk av «bridging», som oversettes på norsk til overskridende sosial kapital eller integrering på tvers, utformes i nettverk der en etablerer bånd på tvers av sosiale skillelinjer. Hun kaller denne prosessen for brobyggerfunksjonen, og skriver om hvordan humanitære organisasjoner legger til rette for at

mennesker fra ulike bakgrunner kan knytte sosiale bånd. Begrepet «bonding» oversatt til sammenbindende sosial kapital handler om å forsterke bånd mellom mennesker med lik bakgrunn. Dette kan derimot virke segregerende fordi det kan være begrensende for enkeltindividers handlingsrom og oppleves som vanskelig å bryte ut av så tette nettverk.

I analysen vil jeg belyse hvordan sosial kapital spiller en rolle i forhold til integrering av flyktninger.

3.8 Integrering eller assimilering?

Integrering er et sentralt begrep i oppgaven fordi jeg ønsker å belyse hvordan lokale frivillige møtte nyankomne asylsøkere fra utlandet. Jeg har utfordret mine informanter til å fortelle hva de legger i begrepet integrering og hva dette betyr i praksis for dem.

Integrering har flere betydninger, men det kan defineres som en sosial prosess der minoriteter skal føyes i sammen med en majoritet og danne det norske samfunn (Døving, 2009). Det kan være vanskelig å måle integrering og definere når en flyktning er kommet langt nok i integreringsprosessen. Et samfunn som ikke driver med diskriminering og der alle innbyggerne både fra minoritetsbefolkningen og majoritetsbefolkningen har lik tilgang til de samme samfunnsgodene er en forutsetning for at integrering kan finne sted (Døving, 2009). Dette betyr at de ytre rammene i samfunnet som velferdstjenester og lovverket må sikre likebehandling og like rettigheter for innbyggerne uansett bakgrunn. Et annet viktig punkt er at samfunnet må være villig til å inkludere og en mangfoldig befolkning bør oppleve en viss grad av samhørighet før det kan defineres som et integrert samfunn (Døving, 2009).

Noen forskere påpeker at integreringen og må skje på det indre plan og at den indre integreringen er den viktigste. Kumar definerer den indre integreringen på denne måten:

Med indre integrering menes å bearbeide de to ulike virkelighetene man lever i, og forme dem til en integrert del av sin personlighet. Det betyr at man gjør sine egne verdivalg. Man henter verdier både fra foreldrenes kultur og fra den norske kulturen. Altså, man velger på egne premisser. (Kumar, 2001, s 31)

For flyktninger som kommer til Norge fra en kultur som er veldig forskjellig fra den norske, kan det være utfordrende i forhold til både den indre og ytre integreringen. Flyktningene må ta et bevisst valg til hvordan de forholder seg til den norske kulturen.

Mange nordmenn forventer at flyktningene må bli "helt norske" for å kunne bli en del av vårt samfunn. Begrepet assimilering betyr å smelte sammen og innebærer at minoriteter overtar normer, verdier og livsstilen som finnes i majoritetssamfunnet (Døving, 2009). Døving skriver videre at assimilering ikke trenger å være problematisk på individplan dersom det er noe en velger selv, men et samfunn kan ikke tvinge minoriteter til å gi avkall på sin egen identitet, verdier, religion og kultur. Kjeldstadli (2009) påpeker at begrepet integrering ofte defineres som en motsetning til assimilering i den offentlige debatt. Han mener det må skilles på om en bruker begrepene normativt eller deskriptivt i forhold til å snakke om politiske målsettinger (s. 105). Å bruke ordene normativt betyr å si noe om hvordan situasjonen bør være, mens deskriptivt er å beskrive hvordan ting faktisk er. Hvis assimilering settes som et mål defineres det slik: «en situasjon der mennesker som opprinnelig har hatt en minoritetsbakgrunn, har gått helt opp i flertallet, slik at verken omverdenen eller personene sjøl oppfatter dem som annerledes» (Kjeldstadli, 2009, s. 105) I en deskriptiv bruk av begrepet assimilering blir det konstatert at de fleste historiske innvandringsminoriteter, med noen unntak, har blitt like flertallet, spesielt i de tilfellene der de i utgangspunkt ikke skilte seg ut fysisk (s.106). Når det gjelder integrering, kan en sette to målsettinger i følge Kjeldstadli:

«at det ikke er forskjeller mellom mennesker i flertallet og mindretallene når det gjelder fordeling av goder og at alle mennesker deltar på ulike arenaer i så stor grad som de sjøl ønsker, og at de deltar i tilstrekkelig grad, slik at det finnes relasjoner mellom dem som innebærer at samfunn eksisterer og gjenskapes.» (s. 106)

Det kan være vanskelig å skille på innholdet i begrepene integrering og assimilering fordi mange nordmenn mener det er best for innvandrerne at de blir så like oss nordmenn som mulig. På den andre side viser undersøkelser at det store flertallet i befolkningen mener at innvandrere kan være en del av det norske samfunnet selv om de beholder sine egne tradisjoner. (IMDI gjengitt etter Kjeldstadli, 2009, s. 106). Begrepet integrering er mye brukt i

media, offentlige debatt og i dagligtalen, men det kan være store forskjeller i hva folk legger i begrepet. Det finnes teorier for å beskrive prosesser i forhold til assimilering som også kan brukes i forhold til integrering. Gordon utarbeidet på 60-tallet sju former for assimilering for å skille mellom ulike dimensjoner:

- 1) Kulturell eller atferdsmessig assimilering, kalles også akkulturering
- 2) Identifikasjonsmessig assimilering, å føle at en tilhører samme folk.
- 3) Holdninger en møtes med, det vil si at en ikke møter fordommer
- 4) Atferd en møtes med, fravær av diskriminering
- 5) Strukturell assimilering; innpass i organisasjoner og institusjoner i mottakssamfunnet, på gruppenivå – at det skjer samhandling i hverdagen
- 6) Ekteskapelig assimilering, sammensmelting
- 7) Medborgerlig assimilering – felles følelse av medborgerskap der konflikter av etnisk art er underordnet. (Gordon gjengitt etter Kjeldstadli, 2009, s. 108).

Diskusjonen blir hvilke av disse dimensjonene som er viktigst i forhold til målsettingen om integrering. Kjeldstadli (2008) vektlegger selv deltakelse i forhold til arbeidslivet og utdanning innen den strukturelle integreringen i hverdagen. Andre mener at norsk statsborgerskap er viktig for å kunne bli inkludert i demokratiet og delta i politiske organer. Kumar vektlegger derimot den indre integreringen der det handler om verdier, kultur, identitet og holdninger. Hun snakker om å mestre koder på flest mulig områder. Det er viktig å påpeke at integrering er en lang og komplisert prosess, som angår mange aspekter av livet og strekker seg over år.

I Norge har myndighetene satt fokus på integrering i utdanning og arbeid. De ønsker at flyktingene som skal bosettes i Norge så raskt som mulig kommer inn i et utdanningsløp eller blir direkte kvalifisert til arbeidslivet (NOU Integrasjon og tillit 2017:2).

3.8.1 Hverdagsintegrering

Begrepet integrering har jeg allerede definert og påpekt at det blir brukt i flere sammenhenger, men hvilken betydning har det når en foran setter ordet «hverdags»? Hverdagsintegrering er et

forholdsvis nytt begrep og har derfor ikke så mange referanser. Statsminister Erna Solberg introduserte begrepet i sin nyttårstale som ble kringkastet på tv til den norske befolkningen i inngangen til 2016. Språkrådet definerte hverdagsintegrering i 2016: «beskriver den innsatsen folk gjør i hverdagen for å integrere flyktninger og innvandrere». Hverdagsintegrering ble kåret av språkrådet til årets ord i slutten av 2016 (Språkrådet, 2016). Jeg tenker at begrepet hverdagsintegrering er veldig relevant for oppgaven min fordi jeg har fokus på frivillighet og flyktninger. Frivillighet handler nettopp om aktiviteter som folk deltar i på fritiden i hverdagen. Hverdagsintegrering beskriver integreringen som skjer på individ og gruppenivå der samhandlingen mellom mennesker foregår noe også oppgaven min fokuserer på.

I denne oppgaven ønsker jeg derfor å finne ut litt mer om hva hverdagsintegrering går ut på i praksis ved å intervjuer vanlige folk som har hatt tett kontakt med flyktninger i hverdagen.

3.9 Oppsummering

I neste kapittel vil teorier om frivillighet og motivasjon bli knyttet opp imot hva jeg har funnet ut om frivillighet på Ålgård og hvorfor frivillige har engasjert seg i arbeidet med flyktningene. I den videre analysen i kapittel fem vil jeg bruke teoriene for å belyse hvilken rolle de frivillige har til flyktningene og hverdagsintegreringen.

4 Motivasjon for frivillighet

4.1 Innledning

I det første avsnittet presenteres det frivillige arbeidet for flyktninger på Ålgård. Deretter følger en analyse av de ulike aktivitetene der jeg drøfter organiseringen i lys av Hustinx og Lammertyns teorier om kollektiv og reflektiv frivillighet. I neste punkt gir jeg en kort presentasjon av informantenes egne svar på bakgrunnen for deres engasjement med flyktningene. I siste avsnitt prøver jeg å analysere hvilken motivasjon som utpeker seg i svarene fra de frivillige og sammenligner dette med Habermann (2007) sine funn fra en kvantitativ undersøkelse om motiver for frivillig arbeid.

4.2 Frivillighet på Ålgård

Informantene jeg intervjuet i Gjesdal kommune forteller at de er aktive i frivillige lag og organisasjoner. Gjesdal kommune hadde et formelt samarbeid med flere av de frivillige aktørene i forbindelse med integreringsarbeidet med flyktningene. Jeg vil gi en presentasjon av de forskjellige aktivitetene for flyktningene som ble startet opp av frivillige fra lokale lag og organisasjoner. Jeg har valgt å bruke betegnelsen “informant” i noen av avsnittene her i stedet for de fiktive navnene slik at ikke informantene blir knyttet opp til de ulike aktivitetene lokalt på Ålgård. Dette gjør jeg for å ivareta deres anonymitet.

4.2.1 Aktiviteter i kirkene

Global kafe ble startet opp av flere frivillige fra menigheten i Ålgård kirke i forbindelse med opprettelsen av Sana asylmottak på Ålgård. Menigheten fikk bygget en ny kirke med støtte fra Gjesdal kommune som ble ferdigstilt i 2015. Kirkebygget ligger sentralt og strategisk plassert midt i Ålgård sentrum. Menigheten tilhører den Norske Kirke og er den største i Gjesdal kommune. Menigheten sine andre aktiviteter består blant annet av tradisjonelt menighetsarbeid som gudstjenester, søndagsskole og trosopplæring (Ålgård kirke, 2018). Global kafe ble startet opp i kjelleren til Ålgård kirke og er den eneste kafeen som fortsatt drives også etter at mottaket ble stengt i august 2017.

Flere av informantene forteller at de fikk forespørsel fra diakonen og sognepresten i kirken om å være med i ei gruppe som skulle starte opp med en kafe for flyktningene. Dette skjedde

kort tid etter etableringen av asylmottaket på Ålgård mellom jul og nyttår i 2015 og kafeen har nå vært i sammenhengende drift i over 2 år. En av dem forteller hvordan de gikk frem for å invitere flyktningene til kafeen:

«Da var det tett samarbeid med mottaket og ledelsen der. Vi fikk oversikt over hvor de (flyktningene) bodde og vi gikk direkte på dørene og spurte om de ville være med. Og de første gangene så kjørte vi og henta og bragte de tilbake igjen. Så flyktningmottaket var stort sett veldig positivt innstilt til det som vi satte i gang.»

Baptistkirken på Ålgård har eksistert siden slutten av 1800-tallet og er en av de største kirkene innen Det Norske Baptistsamfunn på landsbasis i Norge (Ålgård Baptistmenighet, 2018). Kirken står utenfor den Norske Kirke som et eget kirkesamfunn og skiller seg ut ved at de praktiserer voksendåp. Menigheten har lange tradisjoner for å drive med frivillig arbeid for vanskeligstilte i samfunnet og sender hjelpesendinger til fattige i Øst-Europa.

Baptistkirken i Ålgård sentrum hadde «åpent hus» for flyktningene en kveld i uka i den perioden Sana mottak eksisterte. På «åpent hus» hadde de enkel bevertning og aktiviteter som bordtennis og spill for store og små. I tillegg arrangerte de også internasjonal julemiddag på 1. juledag der de inviterte flyktningene fra mottaket til en tradisjonell julefeiring i kirka med julemat og ulike aktiviteter.

En informant forteller at hun var med og organiserte den første julemiddagen etter at mottaket hadde åpnet rett før jul i 2015. Hun reiste opp til campingplassen der flyktningene bodde i begynnelsen og inviterte til julemiddag i menigheten. Det ble et stort arrangement det året med 120 gjester. Året etter, i 2016, økte antallet til 170 som deltok på julearrangementet og det ble trangt om plassen i matsalen i menigheten. Informantene bekrefter at det har vært et godt samarbeid mellom kirken og baptistmenigheten om arbeidet med flyktningene.

Bedehusforsamlingen Ålgård holder til på Ålgård bedehus som blir eid av tre forskjellige norske misjonsorganisasjoner med lange tradisjoner for misjonsarbeid både i Norge og i utlandet. Bedehuset har i dag møter med religiøst innhold i tillegg til ulike aktiviteter for barn og unge som er åpent for alle (Ålgård bedehus, 2018).

Medlemmer fra Bedehusforsamlingen Ålgård valgte å starte opp aktiviteten med besøkstjeneste til de nye flyktningene. Flere frivillige fra forsamlingen delte ut en fruktkorg som en velkomstgave til nye flyktninger etter hvert som de ankom kommunen.

En av informantene bidro til organiseringen av hvordan forsamlingen kunne ønske flyktningene velkommen som nye innbyggere til kommunen:

«Vi på bedehuset fant ut at vi hadde lyst til å gi ei fruktkorg til alle som kom, altså alle familiene. Når de begynte å komme rett før jul så var jeg med og delte ut flere kvelder og gikk i hyttene på campingen og hilste på, og ønsket dem velkommen til kommunen. Vi hadde som mål å gå samme dagen de kom, eller dagen etterpå.»

4.2.2 Interfotball

Frivillige med tilknytning til Ålgård fotball klubb (ÅFK) startet opp i mai 2015 med fotballtrening for voksne mannlige flyktninger en gang i uka på Ålgård fotballstadion.

En frivillig forteller at han og noen kamerater tidligere hadde uformelle samlinger med flyktninger der de spilte fotball på kveldstid i gymsaler på skoler. Fra mai 2015 startet de opp med fotballtrening på banen til Ålgård fotballklubb der de senere også inviterte flyktningene på mottaket til å være med å spille. Han reklamerte for fotballtreningen gjennom å lage en side på facebook og i tillegg så var han innom på kafeen i kirken for å fortelle om muligheten for å delta på et fotballag.

4.2.3 Kafe i Kongeparken camping

Det ble startet kafe i Kongeparken camping der flyktningene bodde de første månedene før de flyttet over i vanlige boliger.

Ei av informantene begynte for alvor å engasjere seg da mottaket kom til Ålgård. Hun og hennes familie reiste opp til campingplassen der flyktningene bodde før jul for å dele ut gaver som de hadde fått fra forskjellige butikker til barna i familiene. Hun sier:

«så skrev jeg på Facebook at vi skulle dette og hvis noen ville slå seg i sammen med oss så var de velkommen til det. Og så eksploderte den tråden, så da var det hvertfall 15 familier som endte opp med å reise opp med barna og alt på slep og alle hadde med litt.. og det ble skikkelig god stemning og mange som knyttet noen bånd allerede denne dagen».

Informanten og hennes venner fant ut at de ville besøke mottaket fast en gang i uken og fikk låne lokaler på campingplassen. Kafeen var i drift frem til påske 2016 og ble avsluttet fordi flyktingene etter hvert flyttet fra campingplassen og over i vanlige boliger på Ålgård.

4.2.4 Gjesdalvenn, internasjonal kvinnegruppe og språksprell

Gjesdalvenn ble startet opp av flyktingtjenesten i samarbeid med frivilligsentralen i Gjesdal kommune. Målet med prosjektet var å tilrettelegge for kontakt mellom flyktinger og innbyggerne i kommunen. Flyktingtjenesten og frivilligsentralen gikk ut i lokalavisa med informasjon og oppfordret interesserte til å melde seg.

Internasjonal kvinnegruppe ble startet av en av informantene fordi hun så et behov for en arena der innvandrere kvinner på Ålgård kunne treffe norske kvinner. I begynnelsen inviterte hun hjem 6-7 damer fra andre land og 6-7 norske. Det var flere og flere som ønsket å være med slik at de ble for mange til å kunne samles hjemme hos folk. De tok da kontakt med Frivilligsentralen i kommunen og fikk låne lokaler på Bo- og aktivitetssenteret der de samles en gang i måneden.

To av informantene deltar på Språksprell sammen med flyktinger en gang i uka. “Vi snakker norsk, vi blir inndelt i grupper og nå har vi vel 12 frivillige som kommer (...) vi er oppdelt i 6 grupper (...) alle blir jo spurt: fortell, fortell, fortell, fortell.. så de får bruke munnen alle.” Språksprell er en del av introduksjonsprogrammet som flyktingtjenesten i kommunen driver for flyktinger på Ålgård. Flyktingene skal få muligheten til å praktisere muntlig norsk sammen med nordmenn fra lokalmiljøet. De frivillige snakker lokal nynorsk dialekt som flyktingene ikke lærer i undervisningen på skolen, men som de trenger å forstå i møte med lokalsamfunnet.

4.3 Analyse og drøfting av aktivitetene

Ålgård kirke, Baptistkirken og Ålgård bedehus er alle organisasjoner med en profesjonell ledelse og der aktive deltakere vanligvis har et medlemskap. Alle har formelle retningslinjer for hvordan de skal drifte organisasjonen og har en formell struktur på aktivitetene som de driver. Disse representerer derfor en kollektivistisk stil for måten de driver frivillig arbeid på.

Den Globale kafeen i Ålgård kirke ble startet etter initiativ fra presten og diakonen. De rekrutterte frivillige fra menigheten som ønsket å engasjere seg i arbeidet med flyktingene. De frivillige tok ansvaret for driften av kafeen og reiste opp til mottaket for å invitere flyktingene til å komme. De frivillige deltok ikke som privatpersoner men var representanter for menigheten som ønsket flyktingene velkommen til kafeen i sin lokale kirke. Frivillige fra Baptistkirken oppsøkte også flyktingene på mottaket for å invitere dem til sin kirke på julemiddag 1. juledag. De største kirkesamfunnene på Ålgård er aktive i arbeidet med flyktingene og tok et ansvar og initiativ i begynnelsen for å komme i kontakt flyktingene på mottaket. Ålgård bedehus sitt prosjekt med å dele ut fruktkorger til flyktinger ble etter hvert stoppet av UDI. Begrunnelsen var at mottaket ikke hadde lov til å gå ut med informasjon om hvor flyktingene bodde for å beskytte dem mot mennesker som eventuelt skulle ha dårlige hensikter. Det kan stilles spørsmåltegn med hvilke motiver menighetene hadde for å kontakte flyktingene. Ønsket de kun å rekruttere nye medlemmer til kirken eller ville de bidra positivt til at flyktingene skulle føle seg velkomne og inkludert i lokalsamfunnet? “Ingrid” understreker at lokalsamfunnet må tilrettelegge for at flyktingene har noen arenaer der de kan treffe nordmenn og “det må være forskjellige arenaer, ikke bare kirken som tilbyr noe for den terskelen kan jo være høy for noen.” Men hun forteller også om sine egne erfaringer med kirken i forhold til arbeidet med flyktingene:

“men Ålgård kirke har vært enormt rause og åpne, jeg som ikke vanligvis går der, har følt at den dørterskelen har vært like lav for meg og for de (flyktingene). Det har ikke handlet om misjonering, det har vært rett og slett bare raushet. Det har hatt mye å si for mange frivillige som ellers ikke ville ha deltatt på den arenaen. Blitt en blanding av både idrettsfolk, oss andre og kirken, selv om noen går i forskjellige arenaer så har det vært veldig bra. Og at det er mulig på en liten plass.”

Kafeen på Kongeparken camping skiller seg ut i forhold til organisering og oppstart. Det var frivillige privatpersoner uten tilknytning til en organisasjon eller et kirkesamfunn som startet

kafeen. Sosiale medier ble brukt for å spre en uformell invitasjon om å bli med på et spontant julebesøk på mottaket som senere utviklet seg til ukentlige treffpunkt mellom frivillige og flyktingene på campingplassen. Denne organiseringen har trekk som samsvarer med en refleksiv frivillighet fordi den er mer uformell og uten tilknytning til en institusjon. Den er mer individualistisk orientert med større grad av mobilitet og fleksibilitet. “Ingrid” forteller at de prøvde å få til et samarbeid med kommunen om videre drift av kafeen:

“de svarte oss ikke sånn som vi håpet på og vi kom med flere forslag men det ble ikke noe mer.. sånn at det rant ut i sanden.. ja kanskje var det en mening med det, men vi skulle gjerne likt å fortsatt. Det var veldig meningsfullt.”

De frivillige ønsket et samarbeid med kommunen for å sikre videre drift av kafeen i mer formelle rammer, men prosjektet ble ikke videreført og kafeen ble stengt til påske da den hadde vært i drift i 3-4 måneder. Dette samsvarer med refleksiv frivillighet der arbeidet kan være av mer kortvarig art.

Interfotball ble startet etter et privat initiativ fra en frivillig som senere gikk inn i et formelt samarbeid med Ålgård fotballklubb. Organiseringen av fotballtreningen startet uformelt men utviklet seg til å bli en formell del av aktivitetene i den lokale fotballklubben.

Både Gjesdalvenn og Språksprell er kommunale prosjekter der det offentlige trengte hjelp fra de lokale frivillige i forhold til integrering av flyktinger. Seks av syv informanter omtaler gjesdalvenn-prosjektet uoppfordret og tre nevner at de selv er med som gjesdalvenn. Språksprell er en av aktivitetene i introduksjonsprogrammet der flyktingene har obligatorisk oppmøte og blir trukket i introduksjonsstønadens dersom de ikke møter opp. Flere kommuner bruker tiltak i introduksjonsprogrammet som frivillige organiserer og deltar i. Noen frivillige opplever det problematisk at flyktingene er pliktige til å møte og at det får konsekvenser for dem dersom de uteblir. De frivillige ønsker ikke en rolle der de skal ha kontroll på oppmøtet og gi beskjed dersom flyktingene ikke kommer. Samarbeidet mellom kommunen og de frivillige i forhold til introduksjonsprogrammet kan derfor være komplisert fordi grunnlaget for det frivillige arbeid nettopp er basert på frivillighet og ikke tvang. Frivillig arbeid er uten lønn og det blir komplisert når en blander penger inn i aktivitetene. Introduksjonsprogrammet skal derimot følge arbeidslivets forventninger og regler for oppmøte og forpliktelse.

Internasjonal kvinnegruppe ønsker ikke å ha betalt medlemskap selv om de går glipp av offentlig støtte basert på antall medlemmer. De samarbeider med frivilligsentralen av praktiske grunner for å få tilgang til større lokaler og ønsker å være et frittstående lavterskel tilbud for innvandrerkvinner som flytter til Ålgård. Kvinnegruppen har tidligere samarbeidet med kulturkontoret om kulturelle arrangementer som feiring av FN sin internasjonale familiedag. Organiseringen har likhetstrekk med tradisjonelle kvinneforeninger uten at de har tilknytning til en nasjonal frivillig organisasjon.

4.4 Presentasjon av de frivilliges ulike motiver

Jeg ønsker å gi en kort presentasjon av informantene og deres beskrivelse av bakgrunnen for engasjementet for flyktninger. I møte med informantene stilte jeg spørsmålene: “Hvordan og hvorfor ble du engasjert i frivillig arbeid med flyktninger?” og “Hvordan har dette endret deg?” Jeg vil ta utgangspunkt i de svarene jeg fikk på disse spørsmålene. Jeg følger derfor Habermann (2007) sin tolkning av motiver som språklige uttrykk for bevisste valg der en tar utgangspunkt i de frivilliges egen selvforståelse.

“Bjørn” forteller om et engasjement for flyktninger som han har hatt i lang tid. Han var derfor positiv til forespørselen om å delta i ei gruppe som skulle starte opp lokale aktiviteter på Ålgård. På 90-tallet var “Bjørn” politisk engasjert og jobbet aktivt for at det ble fremmet et forslag i kommunestyret om å ta imot flyktninger og han jobbet senere som flyktningkonsulent. Han forteller at engasjementet ligger i “min natur” og at han kommer fra en familie som har sett viktigheten av arbeidet. Han påpeker at familien også har vært mye ute på reise og sett arbeid i utlandet. På spørsmålet om hva han har lært av sitt engasjement med flyktingene svarer “Bjørn”:

“Jeg har blitt veldig ydmyk på en måte, altså å se hvilke forhold vi lever under og hvilke forhold de lever under. Flesteparten som kommer, de kommer jo for en grunn og det er på grunn av krig og elendighet. Så sitter vi her på toppen av pyramiden og liksom til nøds tar imot de. Jeg har blitt litt sånn ydmyke i forhold til det. Jeg er veldig takknemlig for at vi har det så godt, men vi må vise den takknemligheten med å gi noe til de som kommer. Det er liksom det som ligger til grunn.”

“John” ringte til frivilligsentralen og kjørte bort og snakket med lederen. «Ja, og etter en stund så fikk jeg en adresse og et navn og ein flott palestiner..» forklarer «John» når han beskriver hvordan han startet som frivillig. “John” fikk også en forespørsel om han hadde lyst til å hjelpe til på en av aktivitetene for flyktingene da asylmottaket ble etablert. Han var på dette tidspunktet blitt pensjonist og hadde ledig tid på dagtid. “Jeg hadde jo sett ganske mye i media om hvor dårlig det var..” og han ønsket å gjøre så mye som mulig for flyktingene som hadde det vanskelig. “John” opplever at han som kristen ikke egentlig har noe valg, men er forpliktet til å hjelpe. Han opplever det som godt å kunne bidra. Han forteller om en opplevelse da han var med en flykting til øyeklinikken fordi hun skulle opereres for grå stær: “Dette var et av de største øyeblikkene jeg har hatt, når hun fikk se så hoppet hun opp og ned (...) hun var så glad og gav meg en klem.” “John” forteller at han i begynnelsen var litt skeptisk til om flyktingene ville komme på de aktivitetene som var i kirken siden han visste de fleste av dem mest sannsynlig var muslimer. Han innrømmer at han tok feil og anslår at kafeen på dagtid hadde nesten 80 besøkende mens mottaket fortsatt var i drift. “John” sitter med en flerkulturell kompetanse fordi han har flere års yrkeserfaring fra utlandet og jobbet tidligere i et internasjonalt oljefirma med ansatte fra forskjellige land.

“Thomas” sier “jeg har egentlig alltid vært glad i å bli kjent med folk” og han liker å være sammen med flyktingene fordi de er trivelige og spennende mennesker. Han mener det er viktig “å ta imot folk samme hvor de kommer fra. Hvis de er nye en plass så må vi ta imot dem.” “Thomas” og familien har også vært med som gjesdalvenn der de har kontakt med en flyktingfamilie. Han uttrykker: “jeg tror det er viktig at nordmenn treffer flyktingene eller folk som har kommet hit på en eller annen måte. Det nytter ikke bare å ha en syklubb for damer fra et annet land, det må være med norske.”

“Målfrid” har gjennom lang tid vært engasjert i det frivillige arbeidet på Ålgård og forteller: “... det er noe som driver meg. Jeg vet selv fra de årene jeg har vært i utlandet, hvor viktig det har vært å bli inkludert i det lokale samfunnet der jeg har vært. Jeg gjør det for at jeg har lyst...” Med erfaring fra å være i andre kulturer, er “Målfrid” opptatt av at det er “vi her i Norge som har ansvaret for å ta initiativet til integrering.” Perspektivet hennes er blitt utvidet og hun mener flyktingene har mye verdifullt å bidra med. “Målfrid” har selv jobbet i utlandet som misjonær og tatt denne erfaringen med seg hjem til Norge: “... jeg føler at

mange som bor her i traktene har et hjerte for andre og har erfaringer med å være i andre kulturer. Det stod i ei avis at vi var en av de kommunene som hadde eksportert flest misjonærer i forhold til innbyggertallet. Det at du selv har opplevd rikdommen i forskjellige kulturer gjør da at du naturlig har lyst til å ha kontakten med folk som kommer.”

“Ingrid” har interkulturell erfaring fra jobben og er “vant med å omgås folk fra andre kulturer.” “Ingrid” forteller at hun og mange av hennes kollegaer deler engasjementet for flyktningene som hun opplever som veldig meningsfullt. “Så det var ikke noe du følte du bare ga, du fikk så mye igjen...” Hun følte at hun hadde noe å bidra med og kunne hjelpe folk som virkelig trengte det. “Ingrid” har alltid vært politisk engasjert og hun er “veldig opprørt over hvor lite vi som et rikt land gjør for denne situasjonen så veldig mange er i (...) vi stenger mottak og så sitter det folk i vanvittig uverdige forhold i Hellas og Italia og andre plasser. Helt umenneskelig.” “Ingrid” mener hun hadde reist ned til ei gresk øy for å hjelpe flyktningene hvis hun hadde hatt muligheten til det og ikke var en småbarnsmor i Norge. Hun er også opptatt av å formidle til sine egne barn hvor heldige de er som får vokse opp i Norge og at vi må gi noe tilbake. “Ingrid” tenker det frivillige arbeid er viktig fordi det i ytterste konsekvens på lengre sikt kan bidra til forebygging av radikaliserings. Hun forteller at mange av flyktningene kommer med en skepsis til systemet og mennesker generelt fordi de har blitt sviktet og har erfaringer med korrupsjon. “Og så når de opplever at folk faktisk vil hjelpe dem så gjør det jo noe med hele holdningen. Så det tror jeg har mye å si... det er derfor jeg var så opptatt av å gjøre noe.” “Ingrid” forteller at hennes engasjement også inkluderte resten av familien «det var det som var så kjekt at det var oss, barna og mennene. Så vi steikte på lapper og kokte på kaffe og hadde bingo og strikkekafe ble det etter hvert...». “Ingrid” forteller hvordan noen av hennes elever opplever å få være med på Gjesdalvenn-prosjektet:

«Gjesdalvenn prosjektet er jo så vanvittig bra og skulle ønsket at flere engasjerte seg i det. For jeg ser på de elevene jeg har på skolen at de som har en gjesdalvennfamilie, de blomstrer når de snakker om det. Det er så stas, det er så viktig. Selv om det på en måte er sånn arrangert så er det ikke det likevel, for det utvikler seg jo til å bli naturlig. Så det er veldig viktig at folk får se folk og treffe folk, ikke sitte der alene. Da får vi hvert fall ikke inkludert noen, så det er viktig...»

Hun har observert hvilken betydning det har for barna i en flyktningfamilie å kunne fortelle i klassen at de har norske venner som de er sammen med.

“Jorunn” leste i avisen på slutten av 1990-tallet at det var flyktninger på mottak som ønsket jobbopdrag. Hun hadde en stor hage som hun trengte hjelp med og tok da kontakt med ledelsen ved mottaket. Hun hadde ingen erfaringer med utlendinger og var usikker i begynnelsen, men opplevde å bli godt kjent med de som jobbet i hagen hennes. Hun ble etter hvert mer engasjert i frivillig arbeid og forteller at livet hennes ble snudd på hodet etter at hun ble involvert i arbeidet med flyktninger. “Jeg blir jo frisk (...) jeg kan være så syk jeg vil, ha vondt alle veier, men jeg har en munn som ikke er syk, bare jeg får snakke med dem og jeg får jo så herlige tilbakemeldinger hele tiden og kjære folk de er jo så glad i meg at det ikke er sant. Så jeg svever.” Hun glemmer sine egne fysiske plager og opplever å kunne være til nytte for andre mennesker. “Jorunn” er opptatt av at det skal være rettferdig behandling av flyktningene og hun er ikke redd for å si fra. “Jorunn” har flere flyktninger som hun er gjesdalsvenn med og hun sier: “Men jeg er ikke den som går på kafe, nei, jeg vil heller gå tur. ... så jeg har tatt de med og gått en tur og snakket. Og det har jo vært positivt for både meg og dem da.”

“Kirsten” forteller at hun hadde lyst til å bidra med noe til de som trengte hjelp og få lov til å være med og utgjøre en forskjell. Hun deltok på informasjonsmøtet som kommunen arrangerte i forkant av etableringen av mottaket høsten 2015 og stilte spørsmålet: “Hva kan jeg bidra med? Hvordan er det å bli kjent med dem? Hva kan vi gjøre og hva har vi lov til å gjøre og ikke lov til?” Hun hadde nettopp avsluttet en periode med engasjement i politikken og syntes det kunne være spennende å være med i det frivillige arbeidet med alle de nye flyktningene som skulle komme. “Kirsten” liker å bli kjent med nye folk og hun mener: “Jeg tenker at alle er det noe godt i, så jeg tenker viss vi viser vår godhet så får vi vite mer om deres godhet og.” Hun ønsker å velsigne andre med det hun selv har fått og trekker frem et bibelvers om nestekjærligheten: “det du har gjort mot en av mine minste det har du gjort mot meg” som det grunnleggende i hennes kristne tro.

4.5 Verdier

I kvantitative spørreundersøkelser angående frivilliges motivasjon for sosialt arbeid, viser resultatene at verdier er det som rangeres høyest (Habermann, 2007). Verdier ble i denne undersøkelsen definert som altruistiske/normative motiver, medmenneskelig forståelse og medfølelse. Det betyr å gjøre en frivillig innsats for å hjelpe andre og ikke ha utgangspunkt i egne behov. I min kvalitative undersøkelse har informantene gitt uttrykk for ulike motiver, men flere av motivene hører til under kategorien for verdier.

Fem av syv informanter forteller at de er aktive i kirkene eller på bedehuset. Det kan være fristende å trekke slutningen om at det stort sett var kristne som engasjerte seg siden de fleste aktivitetene foregikk i kirkene. Men flere informanter presiserer at det ikke bare var folk fra kirken som engasjerte seg, men at andre frivillige også deltok i de aktivitetene som kirken arrangerte.

En av informantene nevner eksplisitt verdien nestekjærighet som hennes motivasjon og beskriver det nesten som å bli ledet og kalt av Gud til å gjøre en innsats for flyktningene. En annen frivillig beskriver en forpliktelse som kristen til å hjelpe mennesker i nød. “Å ha et hjerte for andre” blir nevnt av en informant som beskriver et ønske om å gjøre noe for andre.

Flere informanter påpeker at vi må vise vår takknemlighet ved å gi noe tilbake. De opplever at de er heldige som får bo i Norge med fred og økonomisk trygghet, men at dette forplikter dem til å vise medfølelse ved å dele med andre som ikke har vært like heldige. To av informantene har bodd og jobbet i utlandet over lengre tid og selv erfart hvordan det er å være ny i en annen kultur og bli inkludert. De ønsket å bidra til at flyktningene skulle bli inkludert på samme måte som de selv ble tatt imot.

Asylmottaket på Ålgård tok imot de første flyktningene fra Syria i ukene rett før jul i 2015 og flere av informantene dro opp til campingplassen for å ønske dem velkommen til kommunen der noen hadde med seg julegaver og andre en invitasjon til julemiddag i kirken. “Så det var jo rett før jul...” ble en slags begrunnelse for tre av informanter når de skulle forklare de første aksjonene de satte i gang i forhold til flyktningene. Jul er den viktigste høytiden i Norge der det for mange handler om å gjøre noe for andre og det var interessant at informantene nevner indirekte at julehøytiden spilte en rolle i forhold til motivasjon for å dra opp og treffe flyktningene.

4.6 Interesse og læring

Læring var den motivasjonsfaktoren som kom på plassen etter verdier i Habermanns (2007) undersøkelse av frivillig arbeid. Her handler læring om holdninger og utvikling. Det å forholde seg til andre måter å leve på enn det en selv er vant med, omgås og møte nye mennesker og toleranse.

Alle informantene i min undersøkelse hadde tidligere erfaringer med mennesker fra andre kulturer og opplevde det som spennende at det skulle komme mange nye mennesker til lokalsamfunnet da mottaket åpnet i slutten av 2015. En av informantene forteller at han er sammen med flyktningene fordi de er trivelige og spennende mennesker. Flere er opptatt av å møte flyktninger med positive holdninger slik at de opplever å bli inkludert og i neste omgang ønsker å bli en del av det norske samfunnet.

4.7 Hjelp til hagearbeid

En av informantene skiller seg litt ut fordi hun i begynnelsen mottok hjelp fra flyktninger til å stelle i hagen sin og det var på grunn av dårlig helse at hun ikke kunne gjøre arbeidet selv. Hun startet i rollen som arbeidsgiver for flyktninger men ble etter hvert engasjert i det frivillige arbeidet. Tre av informantene forteller at de ble spurt om å delta i det frivillige arbeidet med flyktninger av representanter for organisasjonen de er medlemmer i.

En av informantene nevner direkte at han hadde tid til å engasjere seg fordi han nettopp var blitt pensjonist. Fire av informantene er pensjonister og har derfor i praksis muligheten for å delta på aktiviteter som foregår på dagtid. Global kafe foregikk på dagtid i den perioden mottaket eksisterte, men ble senere flyttet til kl 17 om ettermiddagen slik at flyktningene skulle delta etter skolen.

4.8 Oppsummering

Jeg valgte å ta med en del sitater fra informantene sine fortellinger fordi undersøkelsen er basert på hva de har uttrykt med egne ord og hvordan de selv tolker sine egne handlinger. Jeg har prøvd å trekke ut deres beskrivelser av bakgrunnen for at de engasjerte seg i arbeidet med flyktningene. I det neste kapittel vil jeg se på hvilke ulike roller de frivillige hadde i møte med flyktningene i forhold til hverdagsintegreringen.

5 Frivillige med flere roller

5.1 Innledning

I dette kapitlet presenterer jeg hvilke ulike roller de frivillige hadde ved å bruke data fra mitt feltarbeid som jeg vil analysere og drøfte i lys av aktuelle teorier fra kapittel tre. Den første rollen som blir presentert handler om hvordan de frivillige spredte sitt engasjement til andre i nettverket sitt, slik at flere våget å delta i aktivitetene med flyktingene. De frivillige etablerte forskjellige relasjoner til flyktingene som blir beskrevet nærmere i et eget avsnitt. Jeg fikk høre om gode opplevelser rundt mat og noen mer utfordrende situasjoner som blir omtalt i avsnittet “kulturformidling med mat”. Noen av informantene fortalte om betydningen av enkle ord i hverdagen som jeg skriver om i avsnittet “Du hilste på meg!”. Hvordan de frivillige ønsker og mener at hverdagsintegrasjonen bør være, blir omtalt i neste siste avsnitt. Jeg avslutter med å ta med noen hjertesukk fra informantene i “Jeg blir litt matt av UDI” som handler om hva som skapte frustrasjoner hos dem og hva de opplevde som utfordrende i sitt frivillige engasjement med flyktingene.

5.2 Fra “bonding” til brobygger

“Målfrid” har sett viktigheten av å spre sitt eget engasjement for flyktinger til eget nettverk og andre i lokalmiljøet:

“det er viktig at folk får et avslappet forhold til de nye, og der må vi hjelpe hverandre. Noen av oss har gjerne erfart mer av folk fra andre kulturer og vi kan lage en arena (...) der folk som har lyst til å gjøre noe for innvandrere, men som er usikre på hvordan de skal gjøre det, at de kan komme sammen og få litt trygghet i dette her (...) og se alle de gode menneskene som er der og som du kan få bety noe for og som samtidig kan bety noe for deg.”

Hun bruker sin flerkulturelle kompetanse til å gi støtte til andre frivillige som er mer usikre i møte med mennesker fra andre kulturer. “Målfrid” mener de positive opplevelsene frivillige

har hatt med flyktningene smittes over på andre “når noen blir tent for noe så er det lettere at brannen sprer seg til andre som de kjenner.” “Kirsten” uttrykker:

“En del av oss våget å gå ut og bli kjent og snakket vel om de (flyktningene) vi hadde møtt (...) Her på Ålgård så har vi et godt samarbeid på tvers av menighetene. Det har vært en enorm styrke fordi vi kan snakke sammen og gjøre felles ting, og hver for oss, men likevel heie på hverandre. Så det tror jeg har vært veldig bra.”

“Enkelte av oss har knyttet oss til personer som også er frivillige og vi har laget en egen gruppe. Så det er ei da, som syns det var godt å ha noen en kunne spørre og da har vi en sånn gruppe på messenger” uttrykker en annen frivillig. “Thomas” forteller at det spredde seg en glede ved å få hjelpe til, og at det oppstod mange gode situasjoner der frivillige fikk positive opplevelser sammen med flyktningene. “Ingrid” fikk med seg flere av hennes kollegaer som delte det samme engasjementet for å hjelpe de nye flyktningene som hadde kommet til Ålgård. Hun opprettet en gruppe på Facebook der de holdt kontakten og informerte hverandre om hva som skjedde og fordelte oppgaver. En informant skrev et innlegg på nettet i den lokale avisen da det ble kjent at mottaket skulle komme til Ålgård, men det måtte fjernes fordi det kom mye hets og negative kommentarer. Innlegget handlet om at hun hadde troen på at lokalsamfunnet kunne ta godt imot de nye flyktningene og hun har tenkt i etterkant: “Fy søren jeg fikk jo helt rett!”. “Ingrid” påpeker at hun hadde rett i at flyktningene ble ønsket velkommen av lokalbefolkningen og at flyktningene ikke laget noen problemer. Hun mener at Ålgård er en passe liten plass der folk faktisk bryr seg litt om hverandre. “Jorunn” har mye kontakt med andre frivillige fra de religiøse miljøene fordi de har et felles engasjement for flyktningene, selv om hun ikke er medlem i menigheten eller går på de religiøse møtene deres.

Sosial kapital består av elementene sosiale nettverk, sosiale normer og tillit som er grunnlaget for et effektivt lokalt samarbeid for å nå felles mål og det er særlig kombinasjonen og samspillet mellom tillit og nettverk som fører til en kollektiv handling (Wollebæk og Segard, 2011). Alle informantene er aktive i frivillige lag og organisasjoner innen idrett og menighetsarbeid og er en del av ulike sosiale nettverk på Ålgård. De forteller om et godt samarbeidsklima mellom de ulike miljøene som indikerer høy grad av tillit mellom mennesker i lokalbefolkningen. Det finnes to ulike former for tillit: partikulær og generalisert,

der den første er tillit mellom mennesker som kjenner hverandre og den andre gjelder tillit til ukjente mennesker (Wollebæk og Seggaard, 2011). Det gode samarbeidet de frivillige beskriver handler mest om partikulær tillit fordi det gjelder tillit innenfor et sosialt nettverk av mennesker som kjenner hverandre. Begrepet “bonding” blir oversatt til sammenbindende sosial kapital der båndene mellom mennesker med lik bakgrunn blir forsterket og dette kan bli segregerende i forhold til andre som er utenfor og oppleves for noen som vanskelig å bryte ut av dersom de opplever det som begrensende for deres handlingsrom. Jeg tror de frivillige i mitt prosjekt er mennesker som har tillit til både kjente og ukjente mennesker og at deres engasjement smittet over på andre i deres sosiale nettverk. Wollebæk og Seggaard (2011) presenterer begrepene sammenbindende tillit og overskridende tillit. Sammenbindende gjelder tillit mellom mennesker med lik bakgrunn og er aktuell i relasjonene mellom de norske som var frivillige på Ålgård fordi de delte felles språk, religion og etnisitet. Ålgård har hatt stor befolkningsvekst gjennom mange år helt frem til 2017 som betyr at tettstedet har vært i endring med tilflytting av nye mennesker hvert år. Det betyr at lokalsamfunnet har erfaring med å inkludere nye mennesker i sine sosiale nettverk, men det var tidligere mest tilvekst av nordmenn fra andre kommuner som ikke var så ulike de som bodde på Ålgård fra før. Informantene viste tillit som var generalisert og overskridende i forhold til hvordan de tok imot flyktingene som kom til Ålgård. Flyktingene var ukjente for dem og kom fra en annen bakgrunn der de i utgangspunktet ikke hadde så mye til felles men på tross av dette ble det etablert relasjoner mellom mennesker fra ulike kulturer. Denne prosessen beskrives som brobyggerfunksjonen som betyr at det skjer nettverksbygging på tvers av sosiale skillelinjer og bygging av en overskridende sosial kapital (Ravneberg, 2017).

5.3 Familie, vennskap og naboskap

Bygging av sosiale nettverk er viktig for mennesker når de flytter til en ny plass. Jeg ønsket å finne ut hvilken type sosiale nettverk som ble etablert mellom de frivillige og flyktingene.

“Kirsten” fikk veldig god kontakt med en kurdisk familie med en liten datter som bodde på Ålgård før de fikk innvilget oppholdstillatelsen. “Kirsten” inviterte i begynnelsen denne familien hjem til julefeiring og nyttårsfeiring. De kunne kommunisere med hverandre på engelsk så da var det lettere å bli kjent. “Kirsten” forteller at den lille jenta måtte overnatte hos henne fordi foreldrene trengte barnevakt på grunn av sykdom i familien. Etter ett år på Ålgård fikk denne flyktingfamilien oppholdstillatelse og skulle bosettes i en ny kommune på

Østlandet. “Kirsten” måtte ta avskjed med familien da de skulle flytte, men har vært på besøk flere ganger i det nye hjemmet deres. “Ellers så snakker jeg jo med dem og “skyper” dem hver uke eller annenhver uke alt etter som det passer. De har blitt en del av familien kjenner jeg.” “Ingrid” forteller om ei enslig mindreårig jente som “nesten ble et ekstra barn i huset (...) så hun sov mer hos oss enn hun sov hjemme hos seg selv. Så henne savner vi veldig (...) fordi hun måtte reiste tilbake til Irak.” “Ingrid” og hennes familie er nå besøkshjem for en gutt på 16 år som er enslig mindreårig flyktning. De har også noen vennefamilier som de besøker jevnlig som ble bosatt på Ålgård. “Men klart vi har et stort nettverk selv og stor familie som vi skal både besøke og ta vare på, så like ofte som de kunne tenkt seg kontakt, klarer ikke vi å være med på...” “Jorunn” har fått et spesielt forhold til ei ung dame som kom på familiegjenforening med mannen sin. I begynnelsen satt hun mye alene hjemme da mannen var på skole og jobb. “Så ble det til at jeg bare dro henne med meg hjem, selv om vi ikke kunne snakke skikkelig sammen. Kjemien var god og vi snakket sammen (...) hun var hos meg hele dagene. Hun er den beste til å snakke norsk ifra sitt land i dag, og hun fikk jo inn dialekten.” “Jorunn” har fortsatt tett og god kontakt med denne kvinnen og hennes barn. Hun har fått rollen som bestemor for barna fordi flyktingene ikke har noen familie i Norge. Disse tre informantene har etablert familiære nettverk til noen av flyktingene. Wollebæk og Seggaard (2011) definerer familierelasjoner som nettverk med høy grad av nærhet der partene har en forventning om støtte og hjelp dersom de havner i vanskelige situasjoner.

Alle informantene forteller at de har etablert vennskspsrelasjoner til flere av flyktingene. Menneskelige relasjoner blir bygget gjennom innlemmelse fra begge parter, der innlemmelse innebærer at partene viser omtanke og omsorg for hverandre (Wadel, 2008). En vennskspsrelasjon blir formet gjennom gjensidig tillit og samhandling. Vennskap er en del av menneskers personlige og uformelle nettverk (Klefbeck og Ogden, 2003).

“Målfrid” uttrykker at hun har fått “veldig gode venner blant folk av en helt annen kultur (...) og de som vi møter har ulike oppfatninger om en del ting innen religion men vi kan snakke om ting som vi er uenige om uten å bli uvenner.” “Bjørn” bekrefter at han har knyttet tettere kontakt med noen av flyktingene som han har invitert hjem privat. “Kirsten” inviterte flyktinger som var naboer med på hyttetur og ble ganske godt kjent med dem. Hun reiser nå til andre plasser i Norge for å besøke venner som tidligere bodde på asylmottaket på Ålgård. “John” forteller at i begynnelsen så ville ikke noen av de afganske damene håndhilse på ham, men etter hvert så fikk de tillit til ham. Relasjonen utviklet seg til vennskap og da de skulle flytte til bosettingskommunen etter et år så fikk han en avskjedsklem. “Thomas” har bygget et

tillitsforhold til noen av flyktningene som han har vært sammen med på fritiden, som gjør at han kan utfordre dem på holdninger som han reagerer på fordi de vet at han vil dem vel.

Fem av syv informanter forteller at de hadde flyktninger boende i sitt eget nabolag. Desentraliserte mottak gjør det lettere for flyktningene å ha naturlig kontakt med sine norske naboer i hverdagen fordi de bor i vanlige nabolag og ikke på en institusjon. “Bjørn” henviser til Nærlandsheimen og Dale som var to store asylmottak i nabokommunene Sandnes og Hå. Disse ble etablert i store institusjonsbygg på egne områder som lå utenfor kommunesentrene. Han mener denne typen mottak ikke er gunstig for integreringen. På Ålgård ble mottaket desentralisert “og så automatisk får de noen naboer, så ser naboen at, dette går jo bra, og det er jo folk det går ann å snakke med (...) og da begynner integreringen fra dag en.” Det at mottaket uten problem klarte å leie boliger til 150 flyktninger på det private leiemarkedet på Ålgård, viser at lokalbefolkningen var med på dette påpeker “Bjørn”. Et naboskap blir definert som en relasjon med balansert gjensidighet der begge parter får like mye igjen. Naboskap tilhører det primære uformelle nettverket, men det skal ikke være et avhengighetsforhold (Klefbeck og Ogden, 2003). De frivillige bekrefter at flyktningene i deres nabolag var gjestfrie og ivrige til å invitere dem inn på kaffe, te og middag fordi de ønsket å ha kontakt med naboene.

5.4 Kulturformidling med mat

“Mat symboliserer hvem vi er og hvor vi hører til, og maten kan være noe av det vi er nysgjerrige på når vi reiser til nye steder. For noen er det å oppleve nye smaker en sentral del av det å reise til et nytt sted” (Henriksen, Levang, Skaar & Tjora, 2017, s. 83) Mat var et tema som dukket opp i samtalene jeg hadde med samtlige av informantene og de har fått oppleve nye smaker uten å reise ut av kommunen. Jeg har derfor lyst til å formidle hvilke erfaringer de frivillige hadde sammen med flyktningene rundt mat.

“Bjørn” har invitert flyktninger hjem til et måltid og mottatt middagsinvitasjoner fra flyktninger som han har blitt kjent med. Han forteller om opplevelsen:

“Rundt et måltid, det er det som er det store. Og når de diskker opp med maten så er det jo mer enn nok. Så det er faktisk slik at måltid er en viktig faktor for å få kontakt. Hva spiser vi nå? Hvor kommer det fra? Hvor blir det dyrket? Så kommer vi innpå

hjemlandet og hvordan vi har det her med maten. Så det er en veldig grei måte å få samtalen i gang på.”

“Ingrid” kommenterer: “De er veldig til å invitere på middag så vi blir fetet godt opp.” Hun opplever at maten på en måte var “limet” i relasjonene og maten var det flyktingene kunne gi igjen:

“Mat er kultur, og de er veldig stolte av den maten som de lager. Når de ser at vi liker den og setter pris på den så blir det noe de kan tilby når de får ganske mye hjelp. Jeg tror det er viktig at en får gi noe igjen, for vi har jo hjulpet ganske mye, og da er det ofte at i form av mat vi får noe igjen. Selv om vi ikke vil ha noe igjen så vil de jo gjerne gi det.”

“Jorunn” forteller om en “kulinarisk aften” der flyktingene laget spennende og god mat hjemme hos henne. Hun pakker gjerne en ryggsekk med mat når hun tar med seg flyktinger på fjellturer slik at de kan spise sammen ute i naturen. Både “Bjørn”, “Ingrid” og “Jorunn” beskriver situasjoner sammen med flyktingene der maten er i sentrum og blir “et middel” til å få kontakt. Fellesskapet rundt måltidet i hjemmene er tillitsbyggende og skaper gode relasjoner. Den menneskelige samhandlingen foregår på ulike områder som kan inndeles i regioner som “front stage” og “back stage” i følge Goffman (1992) sin teateranalogi. “Front stage” er der forestillingen foregår som kan være den offentlige sfæren, mens “back stage” er den private sfære der folk slapper mer av. Måltidsfellesskapet de frivillige hadde sammen med flyktingene i hjemmene kan representere et “back stage” område der de sammen skapte en avslappende atmosfære. Gjensidighet i en relasjon er avgjørende for om den består (Klefbeck og Ogden, 2003). Flyktingene klarte å skape en gjensidighet ved at de kunne lage og servere god mat til de frivillige som hadde hjulpet dem. En balansert gjensidighet i relasjonen gjør at begge parter både gir og får like mye igjen.

Flyktinger har vært hjemme hos “John” og laget mat til ham og familien. Han forteller at flere av flyktingene er veldig flinke kokker og tenker at kanskje denne kompetansen kan brukes når de skal inn på det norske arbeidsmarkedet, spesielt for de kvinnene som er over 50

år og med mangelfull skolebakgrunn. “John” har noen ganger protestert på å bli servert mat når han har vært innom i døra hos en flyktningfamilie fordi han er bekymret for økonomien deres og vet at de ikke har så mye penger og rutte med. Han sier: “De er veldig gjestfrie.. enormt.. kanskje for mye?” Tidligere ble FNs familiedag i mai feiret på det lokale kjøpesenteret som “Målfrid” var med på å arrangere i samarbeid med kulturkontoret og flyktningtjenesten. Hun forteller at flyktningene fikk muligheten til å presentere landet sitt med bilder og lage mat som de kunne dele ut til publikum.

“alt det de får laget av herlig og god mat, spesielt damene, det er og menn som er flinke til å lage mat, men de har alle mulige retter som de lager til. Det tror jeg kan være mentalt godt for dem å se at her kan de få bidra med det som er spesielt for meg.”

Da “Målfrid” var med og skulle lage mat til julemiddagen, var de opptatt av å ha mat som alle kunne spise. De ønsket ikke å ha et skille: “så var det å finne mat som var grei for alle, slik at det ikke var sånn at der er mat for muslimer og der er mat for kristne” derfor sørget de for at alt kjøttet som ble servert under julemiddagen skulle kunne spises av muslimene også.

“Målfrid” har flere ganger blitt invitert med på id-feiringer der det blir servert mye god mat. Hun forteller om samlinger med både norske og innvandrere kvinner “vi har alltid vafler og syltetøy, men så får vi og hjelp av frivilligsentralen med at de betaler litt frukt og ingredienser til vaflene. Også er det av og noen av innvandrerne kommer med noe mat i fra deres hjemland.” “Kirsten” arrangerte lefsebaking på det lokale bedehuset for flere kvinner som bodde i nærområdet både flyktninger og andre nyinnflytta som var interessert. Da forsamlingen skulle ha årsmøte med middagservering, spurte “Kirsten” en av flyktningene om han kunne lage maten. “Så de begynte da klokka var 11 å tilberede maten og vi spiste klokka 8 på kvelden. Det var mange forskjellige flotte og gode retter. Helt fantastisk!” Flyktningene fikk muligheten til å vise sin matkultur gjennom kulturelle arrangementer i regi av kommunen, og lokale menigheter serverte flyktningene tradisjonell norsk julemat. Flere av informantene påpeker at flyktningenes kunnskap om matlaging er en verdifull kompetanse som de kanskje kan bruke senere i arbeidslivet.

“Thomas” snakker om alle de uskrevne reglene som vi nordmenn tar for gitt. Han erfarte en litt spesiell episode i forbindelse med et arrangement der alle skulle forsyne seg av kakebuffeen:

“(…) jeg reagerte på at de forsynte seg så vanvittig av kaker og det var mange norske som reagerte. Det var haug på og det var ikke nok til alle og da sa jeg ifra til noen av de damene: Vanligvis her så tar vi ett (kakestykke), hvis det er mye så kan det være at jeg tar to og så hvis jeg har veldig lyst på, så venter jeg til alle har fått. For folk reagerer på dette her. Folk ser på dere. Men om de forstod det, det vet jeg ikke. Det er viktig å si ifra ellers så skjønner de ikke hvorfor vi blir sure eller ikke liker flyktningene.. da har vi ikke gitt beskjed om hva det er..”

“Thomas” opplevde at de andre norske forventet at han skulle gi beskjed til flyktningene om at deres handlinger skapte reaksjoner. Han sa ifra til flyktningene og gav dem en nøye forklaring på hva som blir forventet i slike situasjoner. “Thomas” er opptatt av at alle må gi beskjed og være åpne for å skape forståelse og læring. Flyktningene må bli gjort oppmerksom på handlinger som skaper negative reaksjoner i en norsk kontekst mener han. Goffman (1992) var opptatt av de alminnelige aktivitetene mellom menneskene i hverdagen. Han utviklet en teoretisk modell for det komplekse samspillet i sosiale relasjoner ved å bruke begreper fra teateret. Menneskene trenger et “manus” for hvordan vi skal forholde oss til hverandre. Kulturelle koder og sosiale normer er eksempler på et “manuskript”. Handlingene til flyktningene i situasjonen som “Thomas” beskriver var brudd på noen kulturelle koder og dette skapte reaksjoner hos de norske.

Jeg deltok på Global kafe i Ålgård kirke og fikk muligheten til å observere noe av det frivillige arbeidet. Det var ca 30 gjester tilstede den første gangen jeg besøkte kafeen, der syriske menn var i flertall. Jeg kom tidlig og satte meg ned ved siden av noen norske frivillige som ville vite hvem jeg var. Etter hvert kom det flere gjester som slo seg ned ved vårt bord. Jeg la merke til i løpet av kvelden at jeg var den eneste kvinnen ved bordet, de andre kvinnene hadde samlet seg på nabobordet. De neste gangene jeg besøkte kafeen var det fortsatt et bord for menn og et for kvinner. Jeg ble usikker på hvilke sosiale koder som gjaldt på kafeen og ble en gjest som sikkert brøt kodene da jeg ble sittende på bordet med alle mannfolkene. Den siste

gangen jeg besøkte kafeen var det et spesielt arrangement der de hadde invitert inn en kjent syrisk forfatter til høytlesing av egne dikt. Det var diakonen i kirken som ledet festen og vi var over 100 gjester der halvparten var nordmenn. Denne kvelden satt det både menn og kvinner ved alle bordene i kafeen. Festen startet med servering av varm syrisk festmat og det ble servert norske kaker til dessert. Jeg la merke til at diakonen var ganske nøye med å fortelle at maten skulle fordeles på alle gjestene og barna fikk beskjed om å kun ta ett kakestykke i første omgang. Global kafe kan være et eksempel på en transformasjon som en avgrenset og spesiell situasjon der det kreves at deltakerne spiller roller som settingen forventer av oss. Jeg ble selv litt usikker på hvilke regler som gjaldt på kafeen da jeg var innom noen ganger. Det er de kulturelle kodene som er oppskriften på hvordan vi mennesker skal oppføre oss innenfor avgrenset grupper. Disse kodene er ikke statiske og de blir endret gjennom mennesker som samhandler med hverandre.

5.5 Du hilste på meg!

Hva forteller informantene om hverdagsintegrering? Jeg har plukket ut noen av uttalelsene angående de enkleste handlingene i hverdagen.

“Jorunn” prøver å kommunisere med de som ikke har lært så mye norsk ved å smile og si hei når hun treffer flyktingene ute på gaten. Hun hadde en spesiell opplevelse med en av flyktingene i butikken der hun jobbet tidligere:

“(…) så kommer hun inn i butikken og går forbi meg ved fruktavdelingen. Så roper jeg: Hei, “Linn”. Hun snur seg og hun er så glad! Neste gang jeg treffer på henne sier hun: “Du hilste på meg.” Jeg får frysninger når jeg tenker på det altså, bare den lille oppmerksomheten, hva det gjorde med det mennesket, det er helt utrolig, så det er sånn vi burde gjøre alle.”

En av informantene jobbet tidligere som norsklærer i voksenopplæringen og traff på en av sine elever på butikken: “så stoppet jeg og snakket litt med henne (...) da vi hadde snakket en liten stund sa hun til meg: “Takk for at du ville snakke med meg” og da tenkte jeg at vi bør gjøre et eller annet for å hjelpe dem til å bli integrerte.” “Thomas” fikk i starten høre fra

flyktingene på fotballtreningen at det var nesten ingen nordmenn som snakket med dem. “Thomas” var nesten den eneste som snakket med dem hvis de var på butikken. Dette forandret seg etter at fotballtreningen startet opp fordi det var også nordmenn med på fotballaget. Flyktingene kommenterte at de nå hadde truffet flere kjente når de var ute og handlet. Tre av informantene forteller her om erfaringer med å snakke med flyktingene da de tilfeldigvis møtte dem i butikken og hvor overraskende stor betydning denne enkle handlingen hadde. Flere av informantene ble motivert til å starte opp aktiviteter slik at flyktingene kunne bli kjent med flere nordmenn. “Kirsten” fikk høre fra ei av flyktingene som fortalte om hva hun opplevde på Ålgård etter at aktivitetene hadde startet opp: “Jeg opplevde når jeg var på Ålgård, så følte jeg at jeg var en som hørte til på Ålgård. Jeg var ikke sett på som noe spesielt. Jeg ble ikke sett på som en flyktning, som en fremmed. Hun opplevde at hun ble sett på som en som hørte til, folk smilte.” “Kirsten” mener det er viktig at noen inviterer flyktingene med og at de blir sett. “Ingrid” snakker om å ta bevisste små valg i hverdagen der hun tar seg tid til å takke ja til en kopp kaffe hjemme hos en flyktning eller inviterer en flyktningfamilie med småbarn til å være med ut på lekeplassen. I starten da kafeen ble åpnet forteller “Bjørn” at de var opptatt av at flyktingene skulle føle at de kom til en plass som var trygg for dem. Han tenkte at flyktingene på dette tidspunktet lengtet etter og hadde behov for å føle trygghet. “Bjørn” forteller at de etter hvert begynte å inkludere flyktingene i driften av kafeen der de fikk delta i ryddingen, steking av vafler og mopping av gulvene. Målet var at flyktingene ikke skulle være passive mottakere men oppleve at de var aktivt med på å arrangere samlingene. Informantene beskriver bevisste handlinger i hverdagen for å inkludere flyktingene og gi dem en opplevelse av at de er en del av lokalsamfunnet. Begrepet innlemmelse kan brukes for å beskrive noen av disse handlingene som de frivillige gjorde: gi oppmerksomhet, lytte til noen, lære fra seg og anerkjenne (Wadel, 2008).

Kirken på Ålgård hadde opprinnelig planer om å legge ned Global kafe da mottaket ble stengt sommeren 2017. Flere av flyktingene protesterte da de fikk vite om disse planene og meldte fra til presten at de ønsket å være med som frivillige for å sikre videre drift av kafeen (Stangeland, 2018).

“De som kommer må ta initiativ og stå på litt. Vi som bor her må legge til rette for å være med i de ordinære aktivitetene samtidig som vi skaper møteplasser for å bli kjent. Møteplasser som ikke krever for mye, og som gir oss frihet til å finne ut at noen trives

vi bedre sammen med enn andre, samtidig som vi skal forsøke å inkludere alle (Stangeland, 2018 s. 5).

Flyktningene hadde positive opplevelser fra kafeen og de hadde fått et eierforhold til den som resulterte i at de var villige til å ta et ansvar for aktiviteten som opprinnelig ble startet av norske frivillige.

5.6 De frivillige er alfa og omega

Hvordan bør integreringen være? Hvilke tanker og meninger har informantene selv om hvordan situasjonen ideelt sett bør være for nye flyktninger som kommer til Norge?

“Bjørn” understreker at det offentlige ikke kan ta hele ansvaret for å ta imot flyktningene. Det offentlige har ansvaret for å ta seg av norskundervisning og arbeidspraksis, men han stiller spørsmålet ved hva som skal skje på fritiden og resten av døgnet?

“Og da er det alfa og omega for å få med de frivillige og hver flyktning skulle hatt en eller to frivillige norske som var med dem litt i hverdagen, som rettet dem og forklarte litt hvordan vi gjør det her, være veldig realistiske i forhold til det. Fungerer ikke frivilligheten rundt i kommunene så vil jeg tro at folk vil slite med å bli skikkelig godt integrerte.”

“Bjørn” mener det er enklere hvis flyktningene selv tar et initiativ og ønsker kontakt. Både det offentlige og de frivillige må være tydelig på hva som blir forventet av flytningene. Han nevner eksempler på hvilke forventninger det er snakk om: oppmøte på skolen, at foreldre følger opp barna sine i forhold til skole og fritid, deltakelse i dugnader i borettslag. “Bjørn” påpeker at deltakelse i frivillige lag og foreninger er viktig for å få til en god integrering. “De skal tilby dem (flyktningene) et medlemskap med de forutsetningene som de kommer med, ikke at det startes ei gruppe bare for dem på siden, men at de kommer inn i organisert foreningsliv.” “Ingrid” svarer på spørsmålet om integrering på denne måten: “Jeg tenker jo at inkludering er et viktigere ord enn integrering egentlig for jeg tenker at majoriteten har et stort

ansvar for å inkludere.” Hun påpeker at flyktningene må starte med norskopplæringen for å ha en mulighet for å kunne bli integrert og at de må være villige til å la seg integrere i det norske samfunnet. Hun tenker at integreringen må gå begge veier og at det må finnes noen arenaer der flyktningene kan treffe nordmenn i hverdagen. “Ingrid” påpeker “det må være forskjellige arenaer, ikke bare kirken som tilbyr noe, for den terskelen kan jo være høy for noen.” “Målfrid” mener de personlige relasjonene mellom flyktninger og nordmenn er veldig viktige og verdifulle for integreringen. Hun tenker at det må være naturlige relasjoner der de kan hjelpe hverandre. Hvis flyktningene har problemer når det gjelder kommunen eller staten, så kan de snakke med sine norske venner om dette. Samtidig kan noen av de yngre flyktningene hjelpe noen av de eldre med teknikk og data som de ikke forstår. Hun mener det må være en balanse i relasjonen der begge parter får og gir. “Målfrid” trekker også frem at flyktningene må lære seg norsk og “at de får den oppbakkingen de trenger for å praktisere norsk (...) ikke bare rotte seg i samme språkgruppe og snakke sitt språk og finne ut hva som er vanskelig i Norge, men at de er motivert og prøver å gjøre noe.” Hun vet det er mange som tror det er enkelt å finne en jobb i Norge, og noen tenker at hvis de ikke får jobb med en gang så er det fordi de ikke blir akseptert. De må forstå at dette ikke stemmer fordi det er også nordmenn som sliter med å få jobb. “Thomas” tror at hvis de norske hadde vært flinkere til å snakke med flyktningene og blitt kjent med dem, så hadde det vært enklere for flyktningene å bli inkludert i lokalsamfunnet. “Jorunn” er opptatt av at barna til flyktningene skal få muligheten til å delta i fritidsaktiviteter sammen med de norske barna. Hun sier: “Ungene må få komme ut, de må ikke låses inn hjemme, slik som de gjør i Oslo (...) derfor syns jeg det er viktig at ungene får være med på alt.” “Jorunn” mener kommunen må ta ansvar og ikke bosette flere flyktninger enn det de klarer å følge opp. Hun mener spesielt minoritetsungdommene må følges tett opp slik at de klarer å følge med på skolen og ikke faller utenfor fordi de har lite skolegang fra hjemlandet. “Jeg tenker det å få dem med på mer vanlige ting som skjer. Jeg tenker ikke og bare lage til egne opplegg for dem. Ta dem med på trening eller når du går tur, ta dem med på de vanlige aktivitetene.. tørr å bli en venn..” trekker “Kirsten” frem som viktig i forhold til inkludering av flyktninger i hverdagen.

Hverdagsintegrering handler om at flyktningene får en opplevelse av å bli møtt med en inkluderende holdning fra lokalbefolkningen som gjenspeiler seg i vennlige og omtenkssomme handlinger i hverdagen. Hverdagsintegrering handler ikke om flyktninger som passive mottakere av hjelp fra lokalsamfunnet, men om to parter som bygger gjensidige og likestilte relasjoner gjennom tillit og samhandling. Hverdagsintegrering handler også om tydelighet i

forhold til hvilke generelle forventninger de lokale innbyggerne har til flyktingene som bosettes i nabolaget. Alle informantene forventninger at flyktingene gjør en innsats og benytter seg av muligheten for å lære seg norsk. Gode språkkunnskaper er en viktig forutsetning for integrering generelt, men spesielt når det gjelder den strukturelle integreringen som handler om deltakelse og kvalifisering i forhold til utdanning og arbeid.

5.7 “Jeg blir litt matt av UDI”

Jeg ønsker ikke bare å fremstille de positive sidene ved å engasjere seg i det frivillige arbeidet med flyktingene, og vil derfor presentere hva informantene opplevde som vanskelig. Informantene deler ulike utfordringer de har hatt og frustrasjoner over det de opplever som urettferdighet i forhold til det norske asylsystemet og flyktingpolitikken.

“John” mener Sana mottak ikke fulgte flyktingene godt nok opp i forhold til deres helseutfordringer. Han opplevde at flyktingene ringte til ham midt på natten da en mann på mottaket hadde hjerte problemer og trengte akutt medisinsk hjelp. “John” reiste til mottaket og hjalp til med å formidle kontakt med sykehuset i Stavanger og de sendte ambulanse som tok med seg flyktingen til hjerteavdelingen på sykehuset. “Nei, Sana gjør ingenting fordi de går hjem...” og “John” anslår at han i en periode kjørte 2-3 turer pr uke inn til sykehuset. Han begynte å forstå at flyktingene virkelig hadde behov for hans hjelp fordi mottaket ikke hadde nok ressurser til å gi den hjelpen som “John” mente flyktingene trengte. Fordi “John” var med flyktingene på møte med advokaten, fikk han høre historiene deres om hvorfor de måtte flykte og hvilke traumer de hadde opplevd i livene sine. Han innrømmer at det var tøft for ham å høre disse historiene og at han kanskje ikke burde ha vært med på de møtene. “John” forteller at han har venner som sliter psykisk fordi det har tatt så lang tid for dem å få svar fra UDI på deres søknad om oppholdstillatelse i Norge. Han forstår ikke hva som er problemet for UDI og er uenig i deres vurderinger av flyktingenes behov for beskyttelse, “det er en skam hvordan de har behandlet folk.”

I begynnelsen var “Ingrid” veldig aktiv “det ble nesten daglige besøk mellom jul og påske, men så måtte jeg bremse litt for jeg hadde jo en egen familie å ta vare på og.” Hun innrømmer at engasjementet ble litt altoppslukende fordi det var så meningsfullt og hun kunne bidra med hjelp til flyktingene. “Ingrid” involverte seg i flyktingenes søknader til UDI og hadde sterke møter med flyktingene når noen måtte flytte hjem, ble returnerte eller hentet av politiet. “Thomas” fikk mange henvendelser om å hjelpe med søknader om jobb eller

familiegjenforening. “Jeg har måttet sette grenser.. jeg kan ikke gjøre forskjell på folk, men jeg har jo vært med og hjulpet en del med søknader.” “Kirsten” opplever at hun ble matt av UDI og hvordan de forholdt seg til flyktingene. Det var vondt for henne å se hvordan flyktingene ble behandlet av det norske systemet der også barn var involvert.

Goffman (1992) bruker begrepet rolledistanse for situasjoner der mennesker ikke er helt komfortabel med en rolle som situasjonen krever at de skal spille. Flertallet av de folkevalgte på Stortinget vedtok å stramme inn på hvem som skulle få innvilget asyl i Norge. De frivillige jeg intervjuet var naturlig nok ikke tilhengere av en restriktiv norsk asylpolitikk og hadde et behov for å distansere seg fra UDI og regjeringens strenge innvandringspolitikk. De var ikke stolte av å tilhøre et demokratisk land som sendte flyktinger tilbake til hjemlandet eller et tredje land som bryter menneskerettigheter og er dårligere stilt økonomisk enn Norge.

Å balansere tiden mellom det frivillige engasjementet og eget liv med jobb, familie og venner var en utfordring for noen og spesielt for de yngste frivillige som er yrkesaktive og har omsorg for egne mindreårige barn. De hadde ikke like mye tid til å bruke på engasjementet i forhold til de frivillige som er pensjonister.

5.8 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg belyst noen av de ulike rollene som de frivillige hadde i forhold til flyktingene og hverdagsintegrering. I siste avsnitt presenterer jeg noen av utfordringene som informantene fortalte om, for å få en litt mer balansert fremstilling av de frivillige sine erfaringer. I neste kapittel vil jeg presentere spørsmålene som jeg ønsket å få belyst i oppgaven og hvilke hovedfunn jeg har gjort. Jeg vil prøve å komme med en konklusjon og forslag til videre forskning.

6 Avslutning

I mitt forskningsprosjekt ønsket jeg å kartlegge motivasjonen bak engasjementet de frivillige hadde for flyktninger og hvilken rolle de spilte i forhold til hverdagsintegreringen. Jeg samlet data gjennom intervju av syv frivillige og gjennomførte observasjoner på en av kafeene de frivillige driftet. Alle informantene deltok i frivillig arbeid med flyktninger i perioden asylmottaket eksisterte på Ålgård. Jeg ønsket å finne ut hvordan kontakten oppstod mellom de frivillige og flyktningene. Jeg spurte informantene om hvilke aktiviteter de valgte å starte for flyktningene og ønsket også å belyse samarbeidet mellom de frivillige, mottaket og kommunen. Hovedfokuset mitt var likevel å finne ut hvilke ulike roller de frivillige hadde i samspillet med flyktningene og hvilke konsekvenser dette fikk for hverdagsintegreringen.

Når det gjaldt motivasjon viste funnene at verdier var en viktig faktor for alle informantene. Disse verdiene ble beskrevet som “et ønske om å vise nestekjærlighet”, “å vise takknemlighet ved å gi noe tilbake” og “å ha et hjerte for andre”. Samtidig uttrykte informantene at de selv hadde fått mye igjen fordi de var blitt kjent med spennende mennesker som hadde gitt dem ny kunnskap. Alle informantene hadde flerkulturell erfaring og var interessert i andre kulturer. Dette ble definert som kategorien “interesse og læring”. Resultatet fra mine data var sammenfallende med Habermanns (2007) funn i en kvantitativ undersøkelse av motivasjon for frivillig arbeid i “sociale foreninger” der det var verdier og læring som scoret høyest. En av informantene skilte seg ut fra de andre fordi hun hadde behov for praktisk hjelp i hagen sin da hun tok kontakt med mottaket for å høre om de hadde noen som kunne utføre jobboppgavet.

De fleste aktivitetene for flyktningene var i regi av kirkene på Ålgård, men i tillegg ble fotballtrening etablert av frivillige med bakgrunn fra Ålgård fotballklubb og en av kafeene ble driftet av privatpersoner. Aktivitetene i kirken og menighetene ble organisert med en mer kollektivistisk stil der en profesjonell ledelse rekrutterte frivillige blant sine medlemmer til å drifte det frivillige arbeidet som ble startet for flyktningene. Fotballtreningene og kafeen på campingplassen ble startet opp av privatpersoner på en mer uformell og fleksibel måte der Facebook ble brukt for å informere om tiltaket, skaffe utstyr og få med flere frivillige. Denne måten å organisere på har mer trekk av refleksiv frivillighet i følge Hustinx og Lammertyns teorier. Noen av de frivillige var representanter for sin organisasjon i de første formelle møtene med flyktningene, men etter hvert ble det utviklet mer personlige relasjoner mellom dem. Kaféene ble en arena der flyktningene fikk muligheten til å treffe mennesker fra lokalbefolkningen som var vennlig innstilt og interessert i å bli kjent med dem.

Det var overraskende for meg at mat var en viktig faktor i relasjonsbyggingen mellom de frivillige og flyktingene. Flyktingene var stolte av sin matkultur og viste sin takknemlighet til de frivillige ved å servere dem god hjemmelaget mat. De frivillige introduserte flyktingene for tradisjonell norsk julemat, vafler, lefser og kaker. Det ble formidlet identitet og kultur gjennom matlaging og flere av informantene mente at flyktingenes kompetanse på tilberedning av eksotiske retter kanskje var noe de kunne bruke i arbeidslivet i fremtiden. Flyktingene viste stor gjestfrihet overfor de frivillige som mente at vi nordmenn hadde noe å lære på dette området.

Informantene var engasjerte mennesker med et stort sosialt nettverk der de delte positive erfaringer de hadde hatt med flyktingene. Dette bidro til at flere mennesker i lokalmiljøet ønsket å bli kjent med flyktingene og ble med i det frivillige arbeidet. Informantene delte gode historier om det frivillige arbeidet og denne positiviteten var smittsom.

Sana mottak var et desentralisert asylmottak der flyktingene bodde i vanlige hus rundt omkring i Ålgård sentrum. Jeg mener at dette var gunstig boforhold for flyktingene fordi de fra dag en ble naboer til vanlige nordmenn. Fem av syv informanter bekreftet at de hadde god kontakt med flyktinger som bodde i deres nabolag. Dette står i kontrast til tidligere Dale asylmottak i Sandnes kommune som var et stort asylmottak flere kilometer utenfor sentrum i store gamle institusjonsbygg på eget området. Jeg var tidligere flere ganger på Dale mottak for å hente flyktinger jeg skulle bosette i Gjesdal kommune da jeg jobbet som flyktingkonsulent og opplevde personlig mottaket som et isolert og dystert sted.

Tre av informantene fortalte at de hadde utviklet tette familiære bånd til noen av flyktingfamiliene. Det handlet om flyktingbarn som hadde fått nye norske "bestemødre" og en enslig mindreårig flykting som bodde hos familien til en av de frivillige. Alle informantene fikk venner blant flyktingene og noen av dem fortalte at de reiste til andre steder i Norge for å besøke og holde kontakten med flyktingene. Flere av informantene mente at de gjensidige personlige relasjonene mellom flyktingene og nordmenn var viktige for hverdagsintegreringen. Disse relasjonene bidro til kulturformidling, økt forståelse for ulikhetene og bygging av tillit. Flyktingene trenger norske venner for å kunne lære seg de kulturelle kodene og hvilke forventninger samfunnet har til dem i hverdagslivet.

De frivillige hadde en viktig rolle som døråpnere til det norske samfunnet for flyktingene. Det offentlige hadde ansvaret for språkopplæringen, bolig og økonomi i den første fasen av integreringen. Det offentlige var likevel avhengig av frivilligheten i forhold til hverdagsintegreringen som handlet om deltakelse i aktiviteter på fritiden og nettverksbygging.

Flere av informantene fortalte om betydning av ordet "Hei". De hadde erfart at det var viktig å hilse på flyktingene som de traff i butikken eller ute på gaten fordi det gav dem en opplevelse av å bli sett og inkludert i lokalsamfunnet. Det frivillige arbeidet bidro til en endring der flyktingene fikk muligheten til å bli kjent med flere fra lokalbefolkningen.

Rollene som brobygger og kulturformidler var viktig i forhold til å gi flyktingene en forståelse av hvordan samfunnet vårt fungerer. De frivillige snakket med flyktingene om hvorfor det er viktig å delta på dugnader og de anbefalte flyktingene å la barna få delta i ulike fritidsaktiviteter sammen med de norske barna. Bygging av tillit var en viktig faktor i rollen de frivillige hadde som brobygger. De frivillige viste en tillit som var generalisert og overskridende i møtet med flyktingene som i utgangspunktet var fremmede mennesker med ulikt språk, kultur og religion. De frivillige våget å ta risikoen med å involvere seg med ukjente mennesker og opplevde erfaringen som en berikelse for dem.

De frivillige delte også sine frustrasjoner over norsk flyktningspolitikk med meg. De hadde sterke opplevelser med flyktningsfamilier som ble sendt ut av Norge og tilbake til usikker fremtid i hjemlandet. De frivillige hjalp flyktingene med søknader til UDI og erfarte det norske byråkratiet som lite effektivt med lange saksbehandlingstider. En av informantene var kritisk til hvor lite Sana hjalp flyktingene i forhold til deres helseutfordringer. Han valgte derfor å bidra med transport til sykehus, poliklinikker og apotek fordi han så at flyktingene hadde et behov som mottaket ikke dekket.

Jeg intervjuet frivillige i mitt feltarbeid angående deres erfaringer med flyktingene og har derfor bare deres perspektiv og fortellinger. Det hadde vært interessant og intervjuet flyktingene som de frivillige hadde kontakt med, for å få fram deres opplevelser av å bo på Ålgård. Jeg fikk snakket med noen av deltakerne på Global kafé under min observasjon, men skulle gjerne hatt lengre individuelle intervjuer i tillegg, men jeg hadde bare søkt og fått tillatelse fra NSD til å intervju norske frivillige. For å få tillatelse til å intervju flyktinger

måtte jeg ha søkt og fått godkjenning fra UDI i tillegg til NSD. Saksbehandlingstiden hos UDI var på flere måneder og det hadde jeg dessverre ikke tid til.

Det var spennende og lærerikt for meg å snakke med de frivillige om deres erfaringer med hverdagsintegreringen. De frivillige var mennesker som jeg identifiserte meg med og jeg var ikke alltid bevisst min rolle som kritisk og observerende forsker. Min tidligere jobberfaring i flyktningtjenesten gav god kunnskap og nærhet til forskningsfeltet, men det var også en utfordring for meg å kunne se arbeidet fra “utsiden”.

Siden jeg kun snakket med syv frivillige i mitt forskningsprosjekt, så er det vanskelig å komme med en generalisering eller konklusjon fordi utvalget er så lite. Jeg fikk derimot et innblikk i det frivillige arbeidet som ble startet for flyktninger på Ålgård og kjennskap til hvem som engasjerte seg i dette arbeidet. Jeg kan konkludere med at kaféene som de frivillige startet, ble viktige møteplasser der flyktingene og de frivillige traff hverandre. Men jeg ønsker å påpeke at for å skape en integreringsprosess på disse møtepunktene, er det avgjørende med en balansert sammensetning av flyktninger og nordmenn. Det blir ikke integrering hvis det store flertallet av deltakerne er flyktninger.

Tematikken for oppgaven ble plutselig veldig relevant for meg midt i skriveprosessen fordi jeg fikk ny jobb som frivilligkoordinator i Flyktingenheten i Sandnes kommune. Jeg skal ha ansvaret for oppfølging av frivillige og være kontaktperson for frivillige lag og organisasjoner som har et samarbeid med kommunen. Jeg vil ta med meg ny innsikt og lærdom fra denne oppgaven i min nye jobb. Jeg kommer til å være mye mer kritisk til aktiviteter for integrering der deltakerne stort sett er flyktninger. Jeg vil derimot støtte prosjekter og tiltak som stimulerer til nettverksbygging mellom lokalbefolkningen og flyktninger, fordi jeg tror de vil ha større effekt i forhold til hverdagsintegreringen. Jeg vil oppmuntre de frivillige til å inkludere flyktingene i deres hverdag gjennom deltakelse i felles aktiviteter og bygging av vennskap. Jeg ønsker også å bidra til å rekruttere flere frivillige blant ulike aldersgrupper for å kunne koble flyktninger med nordmenn på deres egen alder.

Hverdagsintegrering handler om de enkle tingene i møtene mellom de frivillige og flyktingene. Det handler om å ta en kopp kaffe *sammen*, dele gleden ved et godt måltid *sammen*, gå på tur *sammen* og spille fotball *sammen*.

Litteraturliste

Ali, H. (2017). Integrering av flyktninger: De frivillige organisasjoners rolle. (Masteroppgave i statsvitenskap, Norges arktiske universitet), Tromsø: Universitetet i Tromsø. Hentet fra <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/11232/thesis.pdf?sequence=2>

Bedehusforsamlingen Ålgård (2018) *Om oss*. Hentet fra <https://www.bedehusforsamlingen.no/om-oss>

Bygnes, S. (2017) Welcome to Norway! *Tidsskrift for velferdsforskning*, 20(4), 286-301. doi: 10.18261/issn.2464-3076-2017-04-03

Dagbladet (2016) *I dag stemmer Stortinget over asylinnstramminger*. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/svs-hjertesukk-pa-stortinget---jeg-burde-vaere-glad-for-at-regjeringen-har-gatt-pa-et-sviende-nederlag-men-jeg-klarer-ikke/60229947>

Døving, C. (2009). *Integrering*. Oslo: Pax forlag.

Gjesdal kommune (2018) *Fakta om Gjesdal*. Hentet fra <https://www.gjesdal.kommune.no/om-gjesdal/fakta-om-gjesdal/>

Gjesdal kommune (2017) *Framtidsretta integrering*. Hentet fra <https://www.gjesdal.kommune.no/aktuelt/framtidsretta-integrering-i-gjesdal-prosjektlear-tilsett.504141.aspx>

Gjesdal kommunestyre (2016) *Framtidsretta integrering*. Hentet fra Saks nr 045/16 i kommunestyret den 09.05.2016.

Goffman, E. (1992) *Vårt rollespill til daglig*. Oslo: Pax forlag.

Habermann (2007) *En postmoderne helgen?* København: Museum Tusulanums forlag.

Hammersley, M. og Atkinson, P. (2010). *Feltmetodikk*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Henriksen, I.M., Levang, L.E., Skaar, M. , Tjora, A. (2017). *Vår sosiale virkelighet*. Bergen: Fagbokforlaget.

Holmøy, E.M. (2017). *“Inn med morsmelka” Historisk motivert ad hoc-frivillighet i møte med flyktnings situasjonen i Kirkenes 2016*. (Masteroppgave i sosiologi, Universitetet i Bergen), Bergen: Universitetet i Bergen. Hentet fra <http://bora.uib.no/handle/1956/16271>

Hustinx, L. and Lammertyn, F. (2003). Collective and reflexive styles of volunteering: A sociological modernization perspective. *International journal of voluntary and nonprofit organizations*, 14(2), 167-187.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2018) Forsiden. Hentet 31. mars 2018 fra <https://www.imdi.no/> og <https://www.imdi.no/introduksjonsprogram/>

Kjeldstadli, K. (2009) *Sammensatte samfunn*. Oslo: Pax forlag.

Klefbeck, J. og Ogden, T. (2003). *Nettverk og økologi* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Kumar, L. (2001). *Djulaha!* Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2012). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg.).

Løwø, I.M.F. (2017). "De er familien min" *Diakoni som hverdagsintegrering – en casestudie fra Rissa*. (Masteroppgave i diakoni, Det teologiske menighetsfakultet) Oslo: Det teologiske menighetsfakultet. Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2447630>

Martinussen, W. (2008). *Samfunnsliv*. Oslo: Universitetsforlaget.

NAV (2018). *Nedgang i arbeidsløysa i mars*. Hentet fra <https://www.nav.no/no/Lokalt/Rogaland/Pressemeldinger/nedgang-i-arbeidsl%C3%B8ysa-i-mars>

NOU 2017:2. (2017). *Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.

Odden, G. (2018). *Internasjonal migrasjon. En samfunnsvitenskapelig innføring*. Bergen: Fagbokforlaget.

Ravneberg, B. (2017). *Kapittel 6 Humanitære organisasjoner – døråpnere eller brobyggere i lokalsamfunnet?* doi: 10.18261/9788215028163-2017-06.

Repstad, P. (2007a). *Mellom nærhet og distanse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Sana as (2018) *Vedtekter for stiftelsen SANA*. Hentet fra <http://www.sana.as/om/>

Språkrådet (2016). *Årets ord: Hverdagsintegrering*. Hentet fra <http://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt/2016/arets-ord-hverdagsintegrering/>

- Statistisk sentralbyrå (2018). *Folkemengde og befolkningsendringar*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/aar-berekna>
- Stangeland, O. (2018) Global kafe. *Menighetsblad for Gjesdal og Ålgård sokn*, Nr. 1, 4-5.
- Stavanger Aftenblad (2018) *De behandler guttene som pakker*. Hentet fra https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/RxlgEd/Asylbarn-ble-flyttet-opptil-ti-ganger-fra-mottak-til-mottak--De-behandler-guttene-som-pakker?spid_rel=2
- Tjora, A. (2010) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Utlendingsdirektoratet (2018) *Asylmottakene*. Hentet fra <https://www.udi.no/asylmottak/>
<https://www.udi.no/aktuelt/faerre-beboere-i-mottak/>
- Wadel, C. (2008) Innlemmelser i sosiale fellesskap. *Sosiologisk tidsskrift*, 16, 237-253.
- Wollebæk, D. og Seggaard, S.B. (2011) *Sosial kapital i Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Ålgård Baptistmenighet (2018) *Om oss*. Hentet fra <http://baptisten.no/Om-oss>
- Ålgård kirke (2018) *Global kafe*. Hentet fra <http://www.algard.kirken.no/Artikler/Nyheter/ArticleId/45581/Global-kaf-233>

Vedlegg

Vedlegg 1 – Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Frivillige og integrering av flyktninger”

Bakgrunn og formål

Jeg skal skrive en masteroppgave i Interkulturelt arbeid ved Misjonshøyskolen i Stavanger. Oppgaven skal handle om lokale frivillige personer som har engasjert seg i arbeidet med integrering av flyktninger/asylsøkere som kom til Norge høsten 2015. Jeg ønsker å finne ut hvorfor og hvordan frivillige har engasjert seg i dette arbeidet.

Jeg ønsker å snakke med ulike personer fra forskjellige miljø lokalt på Ålgård. Du er blitt valgt ut på bakgrunn av at du har vært engasjert i det frivillige arbeidet med flyktingene.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg ønsker å gjennomføre et intervju på ca 1 time med lydopptak. Jeg kommer til å stille spørsmål angående ditt frivillige arbeid med flyktninger. Hvordan du har engasjert deg, bakgrunnen til hvorfor du har blitt engasjert, hva du har lært og om det har endret deg.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg som masterstudent som vil ha tilgang og opplysningene vil bli oppbevart på pc og båndopptaker som er låst med passord.

Dersom du tillater det vil din person ikke anonymiseres i den endelige oppgaven.

Datamaterialet vil gjennomgå anonymisering og dersom du ikke gir eksplisitt tillatelse til det, vil det ikke være mulig for tredjepart å gjenkjenne deg via informasjonen som kommer frem i teksten.

Prosjektet skal etter planen avsluttes innen juni 2018. Personopplysningene vil bli slettet etter denne tid.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Veileder Gunhild Odden ved Senter for Interkulturell kommunikasjon, Misjonshøyskolen i Stavanger.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2– Intervjuguide

Intervjuguide til feltarbeidet for masteroppgave om «Frivillighet og integrering»

Spørsmål jeg ønsker å stille informantene:

Person- og bakgrunnsinformasjon:

- alder
- familie
- utdanning
- Yrke og nåværende arbeid
- medlemskap i frivillig forening/lag
- Fra Ålgård?

Når ble du engasjert som frivillig på Ålgård?

- Erfaring fra annen type frivillig arbeid

Hvordan ble du med i det frivillige arbeidet?

Hvorfor ble du engasjert i frivillig arbeid med flyktninger?

- Kjente du andre som også var med?
- Kjente du til flyktninger fra før?

Hvordan ble arbeidet organisert?

- Samarbeidspartnere? Mottaket? Kommunen?
- Omfanget/tidsbruk
- Gjennom lokale frivillige lag og organisasjoner?
- Frivillige individer som dannet et nettverk?

Kan du forteller hva du gjorde konkret sammen med flyktningene?

Har engasjementet ditt med flyktninger endret deg? Hvordan?

- Hva lærte du av å være sammen med flyktninger?

Hva tror du dere oppnådde med det frivillige arbeidet?

Ville du gjort noe annerledes når du ser tilbake på oppstarten i 2015?

- Hvordan?
- Hvorfor?

Hvordan mener du integreringen av flyktninger bør være?

- Hva legger du i begrepet integrering?

Hva må flyktninger gjøre mener du for å tilpasse seg det norske samfunnet?

Hva må norske lokalsamfunn gjøre for å tilrettelegge for flyktninger?

Har du fått reaksjoner på at du engasjerte deg i frivillig arbeid med flyktninger?

- Fra hvem?
- Hvordan?
- Hvorfor?

Hvorfor tror du det ble et frivillig engasjement/arbeid for flyktningene på Ålgård?

- Historie
- Bygd/by
- Religiøse miljøer

Kan du beskrive stemningen som var her høsten 2015 da det ble kjent at det skulle komme 150 nye flyktninger som skulle bo midlertidig på Ålgård?

Er det noe du har lyst til å legge til før vi avslutter?

Gunhild Odden
Postboks 184 Vinderen
0319 OSLO

Vår dato: 02.11.2017

Vår ref: 55967 / 3 / LH

Deres dato:

Deres ref:

Vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning § 31

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 16.09.2017 for prosjektet:

<i>55967</i>	<i>Frivillig integreringsarbeid av flyktninger i Gjesdal kommune</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>VID vitenskapelig høyskole, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Gunhild Odden</i>
<i>Student</i>	<i>Kristin Gilje Tune</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er meldepliktig og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av personopplysningsloven § 31. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Vi forutsetter at du ikke innhenter sensitive personopplysninger.

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Ved prosjektslutt 30.06.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Se våre nettsider eller ta kontakt dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Marianne Høgetveit Myhren

Lise Aasen Haveraaen

Kontaktperson: Lise Aasen Haveraaen tlf: 55 58 21 19 / Lise.Haveraaen@nsd.no

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Kristin Gilje Tune, kristin@tune.as